

YU ISSN 0351-2851

ACROCEPHALUS

LETNIK III
VOLUME I

ŠTEVILKA 11-12
NUMBER 11-12

NOVEMBER 1982
NOVEMBER 1982

ACROCEPHALUS

dvomesečno glasilo Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije
bimonthly journal of Bird watching and bird study association of Slovenia

naslov uredništva editorial address	Acrocephalus, Langusova 10 61000 Ljubljana, tel. 061 262017
urednik editor	Iztok Geister, Naklo 246 64202 Naklo, tel. 064 47170
uredniški svet editorial council	dr. Sergej Matvejev, dr. Andrej Župančič, Janez Gregori, Rado Smerdu, Božidar Magajna, Dare Šere, Ivo Božič, Iztok Geister
oblikovalec designer	Iztok Geister
tehnično risanje technical drawing	Marija Lavrič
tipkanje typing	Ivanka Metelko
lektorja readers	Janko Kovačič (za slov. - for slov.) Irena Jurak (za angl. - for engl.)
tisk print	Andrej Košir, Žeškova 5, Kranj
cena price	100 din za številko

DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE BIRD WATCHING AND BIRD STUDY ASSOCIATION OF SLOVENIA

naslov address	Langusova 10, 61000 Ljubljana tel. 061 262017
predsednik president	Janez Gregori, Podkoren 72 64280 Kranjska gora
tajnik secretary	Božidar Magajna, Langusova 10, 61000 Ljubljana, tel. 061 262017
blagajnik treasurer	Dare Šere, Glinškova ploščad 12 61000 Ljubljana, tel. 061 348274
izvršni odbor executive board	Miha Adamič, Ivo Božič, Iztok Geister, Janez Gregori, Peter Grošelj, Andrej Knavs, Božidar Magajna, Mišo Serajnik, Borut Štumberger, Dare Šere
letna članarina subscription rate	500 din za posameznike in najmanj 1000.- din za ustanove - člani prejmejo glasilo brezplačno

XVIII Congressus internationalis ornithologicus

XVIII Medjunarodni ornitološki kongres održan je u Moskvi od 16 do 25 avgusta i to u glavnoj, najprostranijoj zgradi moskovskog Univerziteta (MGU). Prezident kongresa prof.dr L.V. Haartmann (Finska), sekretar prof.dr.V.D.Iličev (SSSR).

MOSCOW 1982

U radu Kongresa je učestvovalo približno 1000 ornitologa iz oko 40 zemalja. Najbrojnije delegacije: SAD (preko 100) Zapadna Nemačka (oko 80), Istočna Nemačka (oko 50), Engleska (oko 50), Sovjetski savez (oko 400). Vize za učešće na Kongresu, bez izuzetka su dobili svi strani ornitolozi Sveta. Na simpozijumima su čitali referate ornitolozi iz Izraela, Južne Afrike. Učesnike iz politički suprotnih država, objedinio je naučni interes i ljubav prema pticama, bez obzira na današnje krizne situacije.

Svaki radni dan je počinjao jednočasovnim plenarnim referatom sa diskusijom. Dalji rad se odvijao na tematskim simpozijumima koji su obuhvatili 47 problema savremene ornitologije.

Geslo ovog Kongresa je glasil: "Naš rad treba da koristi ne samo nama, već i pticama". To se odrazilo i u tematici referata. Isticana je opšta zaštita ptica, zaštita u urbanim sredinama, zaštita od herbicida i pesticida, uništavanja mikro i makro staništa i tako dalje. Naročito su bili iscrpni referati o načinima adaptacije ptica na život u visokim planinama, na krajnjem severu, u pustinjama i u urbanim sredinama.

Na diskusijama "Okruglog stola" (koje su održavane uveče) referisani su radovi koji nisu mogli (zbog kratkoće vremena) ući u kongres, ili su pretresani uži problemi.

U pauzama i uveče prikazivani su filmovi o životu ptica i zaštiti prirode. Na tim projekcijama inostrani učesnici su prikazali 12 filmova od kojih dva (o životu i o ishrani orla ribara *Pandion haliaëtus*) su se isticala iscrpnošću i tehnikom rapidnog snimanja (autori: G.Rüppell, Zap.Nemačka; R.Powell, Engleska). Naučna konematografija Sovjetskog Saveza bila je prikazana sa 52 uspela filma o životu ptica u rezervatima. U pauzama učesnici su razgledali mnogobrojna "poster-saopštenja".

U radu ovog Kongresa učestvovali su samo dva jugoslovenska ornitologa: S.D. Matvejev (sa suprogom) i I.Pelle. Oba su članovi "Društva za opazovanje i proučavanje ptic Slovenije" - jedinog društva te vrste u Jugoslaviji i na Balkanskom poluostrvu. Matvejev je na svečanom otvaranju Kongresa pozdravio učesnike u ime jugoslovenskih ornitologa i Društva. Na simpozijumu o dinamici areala, on je pročitao referat "Proširenje areala kod 14 vrsta ptica na Balkanskom poluostrvu (1937 - 1982)". Na sastanku Okruglog stola po temi "Varijabilnost unutar vrste" on je istupio sa dva referata: "Semispecies u fauni ptica Balkanskog poluostrva" i "Početne etape evolucije kod ptica Balkanskog poluostrva".

Na sednicama Medjunarodnog ornitološkog komiteta (učestvovao i S. Matvejev, kao redovni član) je rešeno da se idući XXIX Medjunarodni ornitološki kongres održi u junu 1986. godine u Kanadi.

Rad Kongresa je potekao na dva jezika: engleskom i ruskom. Bio je obezbedjen solidan prevod sa, ili bez slušnih aparata. "Damski komitet" se neprestano brinuo o rasonodi i ekskurzijama "pratećih članova" (accompanying persons) na Kongresu.

Priredjena su i dva cocktail-a: prvi za medjusobno upoznavanje prvog dana Kongresa, a drugi u "Domu prijateljstva naroda" (za članove Medjunarodnog ornitološkog komiteta). Svečana večera sa plesom bila je priredjena za sve učesnike u prostori-
jama hotela Rosija. Slobodan dan (20.08) iskorišćen je za pojedinačno i kolektivno upoznavanje Moskve, njene okoline i nakupe. Pre i posle Kongresa za sve učesnike bile su ornitološke ekskurzije širom Sovjetskog Saveza (uz posebnu doplatu).

dr S.D. Matvejev
član Medjunarodnog ornitološkog komiteta

Zimski ornitološki atlas Slovenije 1980/81 in 1981/82

Winter Ornithological Atlas of Slovenia 1980/81 and 1981/82

Iztok Geister

UDK 598.2(497.12)

UVOD

Po izkušnjah s pilotskim opazovanjem v zimi 1979/80 (Geister 1980) smo standardizirano popisovali v zimah 1980/81 in 1981/82. Opazovalno obdobje smo s štirih skrčili na dva meseca, pri čemer opazujemo posebej v decembru in posebej v januarju. Kvalitativno opazovanje smo obremenili še s kvantitativnim; opazovane ptice štejemo tako, da seštejemo število opazovanih primerkov in ga delimo s številom opazovanj.

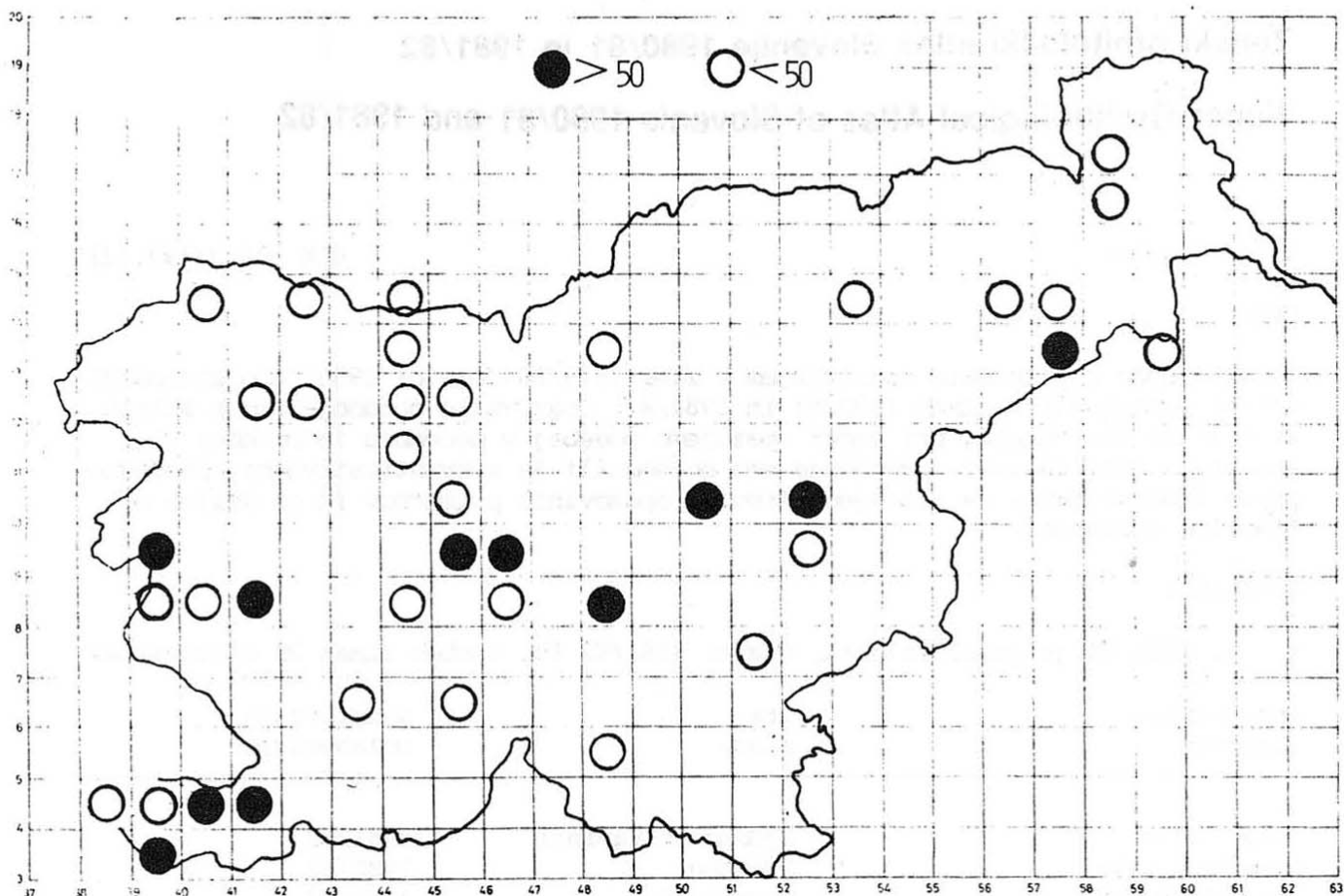
SODELAVCI

V zimi 1980/81 je sodelovalo 15, v zimi 1981/82 19, v obeh zimah 29 opazovalcev:

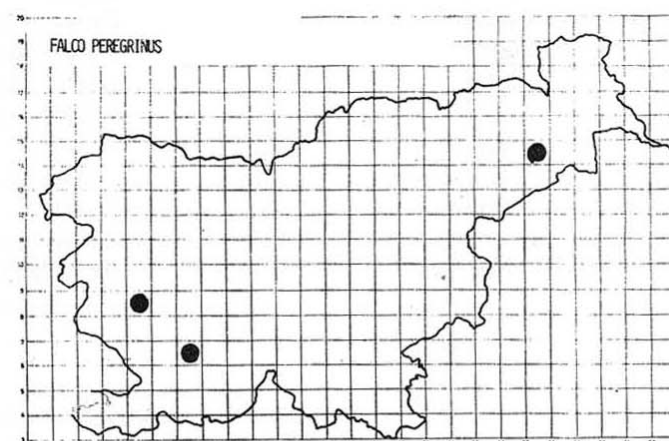
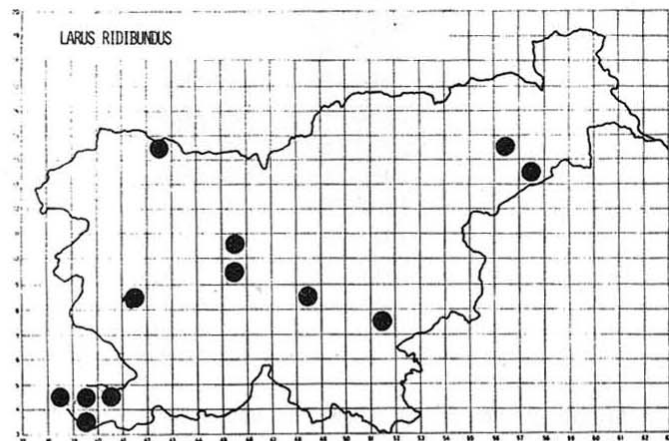
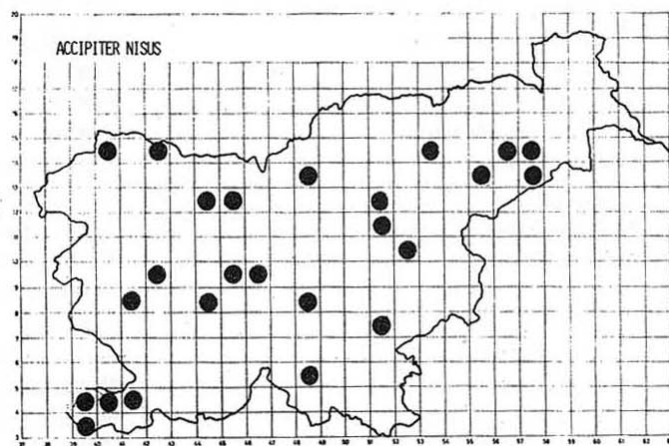
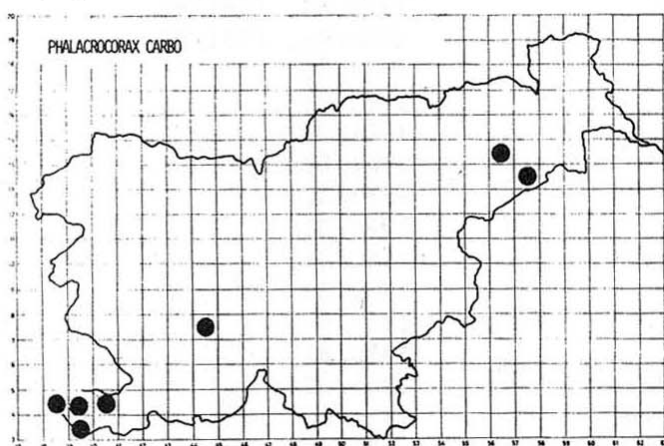
opazovalec observer	kraj place	sodelovanje colaboration
Cerar Milan	Ljubno ob Savinji	1981/82
Čamernik Roman	Dragomer	1981/82
Drašček Stanko	Nova Gorica	1981/82
Dvanajščak Drago	Ljubljana	1980/81
Geister Iztok	Naklo	1980/81, 1981/82
Grošelj Peter	Sp. Idrija	1980/81, 1981/82
Magajna Božidar	Ljubljana	1980/81, 1981/82
Makovec Tihomir	Koper	1981/82
Masterl Marko	Kočevje	1981/82
Miklavc Marko	Koper	1981/82
Modic Tone	Ljubljana	1981/82
Klaneček Darko	Jesenice	1981/82
Knavs Andrej	Ljubljana	1980/81
Košir Mirko	Kranjska gora	1980/81
Kranjc Andrej	Postojna	1980/81, 1981/82
Kranjc Zlatko	Podluže	1980/81
Novak Zdravko	Petrovče	1980/81
Palancsai Breda	Murska Sobota	1981/82
Palancsai Janoš	Murska Sobota	1981/82
Palčič Goran	Koper	1981/82
Resman Jože	Hrastnik	1981/82
Smerdu Rado	Ljubljana	1981/82
Sovinc Andrej	Ljubljana	1980/81, 1981/82
Šere Dare	Ljubljana	1980/81, 1981/82
Škornik Iztok	Koper	1981/82
Štumberger Borut	Cirkulane	1980/81, 1981/82
Trilar Tomo	Kranj	1980/81, 1981/82
Tome Davorin	Ljubljana	1980/81
Zlobko Ivan	Hrastnik	1980/81

REZULTATI

V zimi 1980/81 smo opazovali v 26, v zimi 1981/82 v 28 in v obeh zimah v 39 kvadratih, kar znaša 15,6% celotnega teritorija. Upoštevali smo le popise z več kot 10 odkritimi vrstami na kvadrant. Popisali smo 130 vrst ptic, od tega 18 vrst, ki niso navedene na obrazcu za popisovanje.

slika 1: prikaz števila v posameznih kvadrantih najdenih vrst
 figure 1: presentation of the number of species observed in individual quadrants

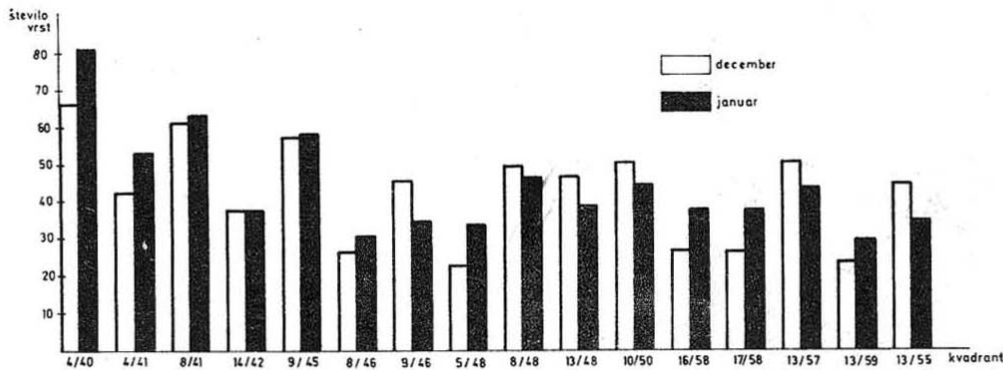
Te vrste so: *Platalea leucorodia*, *Egretta alba*, *Egretta garzetta*, *Buteo rufinus*, *Circus cyaneus*, *Larus minutus*, *Larus canus*, *Larus fuscus*, *Actitis hypoleucos*, *Tringa ochropus*, *Columba livia*, *Prunella collaris*, *Motacilla flava*, *Phoenicurus ochinuros*, *Phoenicurus phoenicurus* (?), *Saxicola torquata*, *Sylvia atricapilla*, *Phylloscopus collybita*.

DISKUSIJA

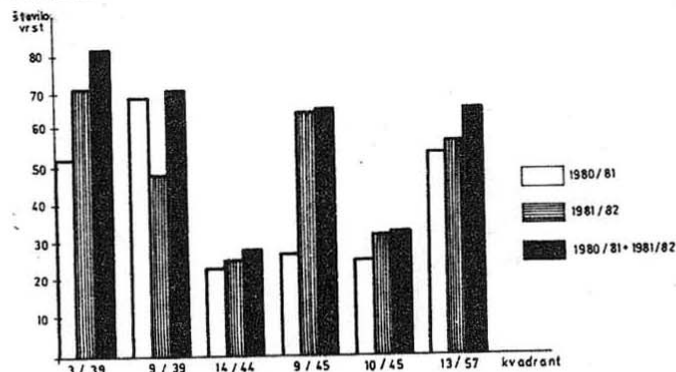
Najprej moramo odgovoriti na vprašanje smiselnosti ločenega opazovanja v decembru in januarju. Primerjava odkrivenosti v teh dveh mesecih je pokazala, da je bilo v 9 kvadrantih odkritih v januarju več vrst kot v decembru, v 6 kvadrantih pa je bilo v decembru odkritih več vrst kot v januarju. Največja razlika za kvadrant znaša 15 vrst ali 18%, kar ni zanemarljivo, zlasti če je v obeh mesecih opazovala ista oseba. Pričakujemo lahko, da bodo v končni sliki razlike geografsko utemeljena, zato bi kazalo to razlikovanje ohraniti.

Primerjava med zimama 1980/81 in 1981/82 opozarja zlasti na vrednost ponovljenih opazovanj. Sumarno se namreč vselej poveča število vrst, četudi je ponovljeno opazovanje morda nominalno slabše od prvotnega.

V kvalitativnem pogledu odkriva opazovanje nekaj zanimivih vprašanj. Nekatere vrste, ki veljajo za zelo redke, je moč opazovati, kar je presenetljivo, celo na različnih koncih Slovenije (sokol, sebec, veliki kormoran itd.). Proti pričakovanju pa so nekatere po splošnem prepričanju stacionarne vrste zelo redko opažene (povodni kos, veliki strnad). Veča se tudi število opažanj prezimujočih tipičnih selivk, čeravno je jasno, da gre še vedno le za osamljene izjeme (črnoglavka, vrbja listnica, prosnik in, čeprav se neverjetno sliši, celo pogorelec). Zanimivo je tudi, da je nekatere vrste pozimi lažje opazovati kot poleti. Tako je npr. pri skobcu odstotek ugotovitev glede na število reziskanih kvadrantov pozimi precej višji kot poleti.

slika 2: primerjava v decembru in januarju v posameznih kvadrantih najdenih vrst
figure 2: comparison between the species observed in individual quadrants in December and Januar

slika 3: primerjava v zimi 1980/81 in zimi 1981/82 v posameznih kvadrantih najdenih vrst s sumarnim prikazom za obe zimi
figure 3: comparison between the species observed in individual quadrants in the winter of 1980/81 and in the winter of 1981/82 with the total observed in both winters

Pričakovati je, da so ti prvi rezultati zadostna spodbuda za vse, ki še omahujejo, da se nam pridružijo pri sistematičnem zimskem opazovanju ptic. Vsakršen podatek, tudi če gre za eno samo vrsto v nekem kvadrantu, je dobrodošel in ga bomo vgradili v končni mozaik.

SUMMARY

After initial observation had been carried out in the winter of 1979/80, the procedure was standardized. The observation in the winters of 1980/81 and 1981/82 was carried out accordingly. The observation period was shortened from four to two months so that the watching was done separately for December and January. The recording was extended by a quantitative analysis in addition to the simple count. The birds watched were counted so that the number of specimens watched divided by the number of observations.

In the winter of 1980/81 15 observers participated, 19 observers took part in the winter of 1981/82 with additional 20 observers who participated in both seasons.

In the winter of 1980/81 bird watching was carried out in 26 quadrants, in the winter of 1981/82 in 28 quadrants and in both winters in another 39 quadrants, which amounts to 15,6% of the total territory. Only those records with more than 10 species watched in a quadrant were included. 130 species of birds were recorded, of which 18 species were not included in the form used for recording.

LITERATURA

Geister I. (1980): Zimski ornitološki atlas, Acrocephalus 1, št.4

Začasno poročilo o obročkanju lastovk v Sloveniji

Interim Report on the Ringing of the Swallow in Slovenia

Dare Šere

UDK 598 .2(497 .12)

V 5. številki *Acrocephalus* ste lahko prebrali članek o lovu in obročkanju kmečkih lastovk v obdobju 1976-80. Po letu 1976 se je začel bolj organiziran lov vseh vrst lastovk in že sedaj lahko ugotovimo prve rezultate tega dela.

Po podatkih ornitološkega kustodiata Prirodoslovnega muzeja Slovenije, objavljenih v *Acrocephalus*, je bilo v obdobju 1976-1981 ujetih in obročkanih naslednje število različnih vrst lastovk.

vrsta/species	1976	1977	1978	1979	1980	1981
<i>Hirundo rustica</i>	819	849	2179	2748	4484	8863
<i>Delichon urbica</i>	450	895	581	246	313	237
<i>Riparia riparia</i>	8	13	9	159	29	55

tabela 1: številčni pregled ujetih in obročkanih lastovk 1976-1981

table 1: numerical survey of Swallows caught and ringed in the period 1976-1981

Lokalne najdbe so se številčno še povečale, vendar se za zdaj ne razlikujejo od najdb, v obdobju 1976 - 80.

Oglejmo si najdbe pri nas ali na tujem obročkanih lastovk.

št.obročka the ring	datum date	kraj place	država state	koordinate coordinate	obročkovalec/najditelj ringer/finder
<i>HIRUNDO RUSTICA</i>					
Ljubljana L 5818	20.9.80 ? .5.81	Jarše Mildenau	DDR	50.36N/13.05E	B.Slabanja
Ljubljana M 3684	28.4.79 20.8.81	Bobovek Chudenice	ČSSR	49.28N/13.10E	I.Geister
Ljubljana O 6807	25.8.81 9.5.82	Jarše Oujda	Maroko	34.30N/2.20W	A.Colnar
Radolfzell BY 32431	15.8.81 12.9.81	Salzburg Sečovlje	Avstrija	47.19N/12.47E	J.Gračner
<i>RIPARIA RIPARIA</i>					
Praha T108.981	27.7.80 10.9.79	Skaly-Pisek Stožice Lj.	ČSSR	49.13N/14.10E	D.Šere
Stavanger Norway 9623629	? 4.9.82	? Dravograd	Norveška		D.Šere/J.Gračner

Pri obročkani breguljki z Norveškega za zdaj še ne razpolagamo z njihovimi podatki.

Zanimiva je najdba kmečke lastovke iz Maroka, ker je na pismu kot del naslova s poštno številko napisana oznaka z našega obročka. Kljub temu je pismo prišlo na pravi naslov. Na novih obročkih, ki jih zdaj uporabljamo, je poleg LJUBLJANE tudi oznaka JUGOSLAVIJA, tako da bo takšnih ali podobnih pisem vse manj, pa čeprav bi si jih s takšno vsebino želeli čim več.

SUMMARY

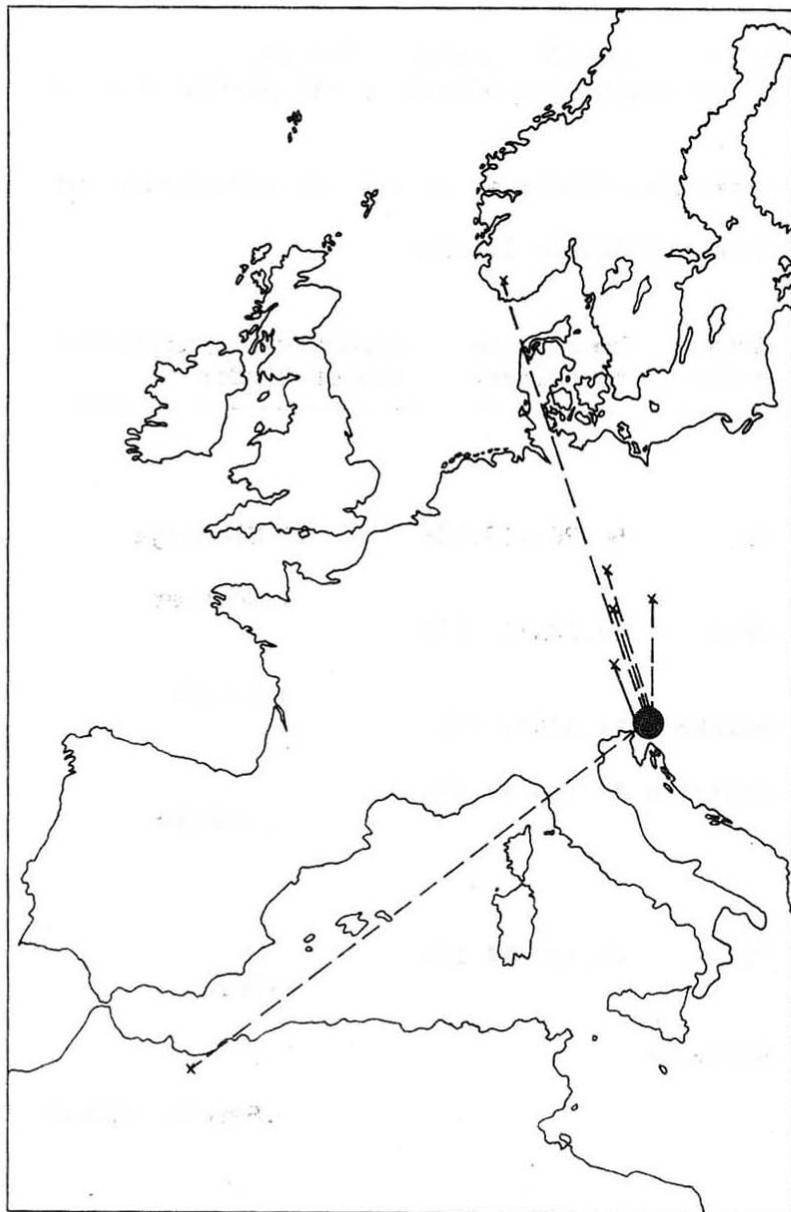
After an enormous increase in the number of ringed swallows from 819 in 1976 to 8,863 in 1981, the first occurrence of swallows ringed either in this country or abroad is now being reported. Thus ringed Swallows have so far been found in the German Democratic Republic, Czechoslovakia, Marocco and Austria, while ringed Sand Martins were found in Czechoslovakia and Norway.

LITERATURA

Šere D. (1980): Lov in obročkanje kmečkih lastov v Sloveniji *Acrocephalus*, 1, št.5.

Božič I. (1981): Poročilo o ulovu in obročkanju ptičev v Sloveniji v letu 1980 in v letih 1927-80, *Acrocephalus* 2, št.10.

Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

slika 1 : najdbe obročkanih kmečkih lastovk in breguljk

figure 1: The recoveries of ringed Swallows and Sand Martins

Poročilo o ulovu in obročkanju ptičev v Sloveniji v letu 1981

Report on the Catch and Ringing of Birds in Slovenia in 1981

Ivo Božič

UVOD

UDK 598.2(497.12)

Na kratko se bomo seznanili z rezultati lova in obročkanja ptičev v letu 1981. V tem letu smo ujeli in obročkali 31.065 ptičev, ki pripadajo 127 različnim ptičjim vrstam. V primerjavi z letom 1980 smo ujeli nekaj ptičev več, vendar pa manj različnih vrst. Če malo pobliže pogledamo številke, takoj ugotovimo, da se je lov nagnil v korist žužkojedih vrst, torej vrst, ki so za nas bolj zanimive, kajti podatkov o njihovih poteh imamo zelo malo ali nič. V letu 1981 smo dosegli velik uspeh pri lovu in obročkanju kmečke lastovke (*Hirundo rustica*), saj smo jih ujeli in obročkali kar 8863 in zaželeni rezultati že prihajajo, kar je tudi vzpodbuda za naprej in dokaz, da smo na pravi poti. Kot zanimivost, moram omeniti, da smo prvič ujeli komatnega deževnika (*Charadrius hiaticula*), kakor tudi črnorepega kljunača (*Limosa limosa*). Razmeroma lep lovni uspeh smo dosegli tudi pri pisani penici (*Sylvia nisoria*), ujeli smo jih 10, čeprav ugotavljamo, da je ta vrsta penice iz leta v leto redkejša. Izreden uspeh smo dosegli tudi pri ulovu velikega slavca (*Luscinia luscinia*), ujeli smo 10 primerkov, medtem ko smo jih v vseh preteklih letih le 7. Potrebno pa je dodati, da je vrsta precej podobna "našemu" slavcu (*Luscinia megarhynchos*) in ni izključeno, da je bil kakšen veliki slavec že prej ujet, vendar pa obročkan kot mali slavec.

LOV IN OBROČKANJE PTIČEV V LETU 1981

ime obročkovalca	naslov	število primerkov	število vrst
name of ringer	address	number of specimens	number of species
1. Beloglavec Stane	Maribor	170	28
2. Beravs Anton	Ljubljana	132	16
3. Bogataj Marjan	Ljubljana	1053	32
4. Bolta Franc	Jarše/Ljubljana	316	18
5. Bolta Ivo	Jarše/Ljubljana	215	20
6. Bon Darjo	Bovec	225	39
7. Božič Ivo	Trbovlje	5072	56
8. Bricelj Alojz	Studenec/Ljubljana	163	11
9. Bricelj Jože	Bizovik	330	37
10. Colnar Alfonz	Ljubljana	410	21
11. Čamernik Roman	Dragomer	1260	64
12. Debelič Marijan	Kamnik	270	26
13. Dolinar Bogo	Ljubljana	580	17
14. Dolinšek Jože	Ljubljana	782	42
15. Dovič Janez	Tomačevo/Ljubljana	202	29
16. Drašek Stanko	Nova Gorica	150	25
17. Geister Iztok	Naklo	468	44
18. Goljuf Oto	Trbovlje	200	15
19. Gračner Jože	Zalog	237	22
20. Grošelj Peter	Spodnja Idrija	3868	74

21.	Groznik Mirko	Šmartno pri Litiji	128	19
22.	Hafner Ivan	Škofja Loka	54	10
23.	Hrušovar Ivan	Trbovlje	240	15
24.	Iršič Bruno	Maribor	375	27
25.	Jankovič Anton	Črna vas pri Ljubljani	306	28
26.	Jankovič Marko	Črna vas pri Ljubljani	274	27
27.	Jardas Vinko	Lahovče pri Brniku	87	21
28.	Jeršin Dušan	Ljubljana	51	10
29.	Kos Stane	Ljubljana	62	15
30.	Lenarčič Alojz	Jesenice	938	31
31.	Lipar Ivan	Slovenska vas na Dol.	272	26
32.	Lisec Anton	Zagorje ob Savi	1073	54
33.	Lončarevič Zvonko	Celje	140	22
34.	Mali Bojan	Ljubljana	397	39
35.	Markuta Anton	Kranj	9	6
36.	Mastnak Jože	Ljubljana	362	33
37.	Medvešček Ladislav	Kranj	87	16
38.	Mesesnel Zoran	Ljubljana	644	30
39.	Mestinšek Borut	Ljubljana	51	11
40.	Modic Tone	Ljubljana	186	28
41.	Mojškerc Miro	Bizovik	532	33
42.	Mozetič Zdravko	Nova Gorica	148	37
43.	Mučič Andrej	Ljubljana	85	10
44.	Mučič Franc	Ljubljana	196	17
45.	Pustoslemšek Milan	Ljubljana	321	30
46.	Rehar Peter	Vipava	324	25
47.	Resman Jože	Hrastnik	112	19
48.	Simončič Rajko	Trbovlje	473	25
49.	Slabanja Branko	Ljubljana	397	32
50.	Šere Dare	Ljubljana	5291	85
51.	Štolfa Vlado	Slovenska vas na Dol.	400	25
52.	Štumberger Borut	Cirkulane pri Ptuju	397	48
53.	Trontelj Andrej	Ljubljana	16	9
54.	Vrenk Karel	Ljubljana	75	9
55.	Vrhovec Marjan	Ljubljana	78	10
56.	Zabukovec Jože	Laško	500	35
57.	Zlobko Ivan	Hrastnik	199	29
Skupaj			31.065	127

Kljub manjšemu številu sodelavcev v primerjavi z letom 1980 smo v letu 1981 ujeli več primerkov, kar je izključna zasluga posameznih nadvse aktivnih sodelavcev. Naša zahvala gre prav vsem, vendar pa naj omenimo najaktivnejše v letu 1981, pri čemer mislimo tako na kvantiteto kakor tudi kvaliteto ulova. Posebej so se izkazali: M. Bogataj, R. Čamernik, B. Dolinar, J. Dolinšek, I. Geister, P. Grošelj, A. Lenarčič, A. Lisec, Z. Mesesnel, M. Mojškerc, R. Simončič, V. Štolfa, B. Štumberger, J. Zabukovec.

Zelo pohvalno je tudi, da so nekateri sodelavci izredno izpopolnili v poznavanju ptičev ter preusmerili na lov žuškojedih vrst. Že večkrat smo omenili, da so zunanji prostovoljni sodelavci pri lovitvi ptičev zdavnaj presegli vse amaterske okvire in ni več daleč čas, ko se bomo Slovenci lahko pohvalili z veliko skupino amaterskih, vendar odličnih poznavalcev ptičjega sveta.

ULOV PTIČEV V LETU 1981 IN V LETIH 1927 - 1981

vrsta species	1981 1981	1927-81 1927-81	vrsta species	1981 1981	1927-81 1927-81
1. Podiceps ruficollis	1	37	56. Saxicola torquata	23	358
2. Anas platyrhynchos	6	2490	57. Oenanthe oenanthe	7	133
3. Accipiter nisus	1	90	58. Turdus torquatus	1	53
4. Buteo buteo	1	64	59. Turdus merula	292	5069
5. Falco naumanni	7	957	60. Turdus pilaris	5	331
6. Falco tinnunculus	7	597	61. Turdus philomelos	60	608
7. Falco subbuteo	1	3	62. Turdus iliacus	7	108
8. Rallus aquaticus	1	7	63. Turdus viscivorus	3	73
9. Gallinula chloropus	4	39	64. Cettia cetti	7	157
10. Fulica atra	1	5	65. Cisticola juncidis	7	68
11. Charadrius dubius	7	39	66. Locustella naevia	5	55
12. Charadrius hiaticula	1	1	67. Locustella luscinioid.	3	25
13. Vanellus vanellus	21	85	68. Acrocephalus melanopog.	1	18
14. Calidris minuta	14	25	69. Acrocephalus schoen.	113	972
15. Calidris alpina	1	11	70. Acrocephalus palust.	565	3003
16. Philomachus pugnax	3	7	71. Acrocephalus scirp.	112	666
17. Gallinago gallinago	3	9	72. Acrocephalus arundin.	78	311
18. Limosa limosa	2	2	73. Hippolais icterina	83	279
19. Tringa ochropus	2	5	74. Sylvia nisoria	14	
20. Tringa glareola	17	37	75. Sylvia curruca	265	1445
21. Actitis hypoleucos	24	208	76. Sylvia communis	313	2025
22. Larus ridibundus	5	33	77. Sylvia borin	707	3027
23. Sterna hirundo	10	101	78. Sylvia atricapilla	1990	11901
24. Columba palumbus	1	10	79. Phylloscopus sibil.	84	299
25. Cuculus canorus	3	27	80. Phylloscopus collyb.	479	9171
26. Athene noctua	6	61	81. Phylloscopus troch.	159	1423
27. Apus apus	9	26	82. Regulus regulus	56	405
28. Alcedo atthis	28	276	83. Regulus ignicapilus	20	191
29. Jynx torquilla	52	523	84. Muscicapa striata	61	755
30. Picus canus	1	38	85. Ficedula parva	3	14
31. Dendrocopos major	28	310	86. Ficedula albicollis	6	19
32. Dendrocopos medius	1	11	87. Ficedula hypoleuca	28	185
33. Dendropos minor	11	93	88. Aegithalos caudatus	121	1572
34. Lullula arborea	13	79	89. Parus palustris	203	3456
35. Alauda arvensis	13	257	90. Parus montanus	8	47
36. Riparia riparia	55	283	91. Parus cristatus	20	172
37. Hirundo rustica	8863	12854	92. Parus ater	147	1829
38. Delichon urbica	237	3507	93. Parus caeruleus	430	4426
39. Anthus campestris	1	3	94. Parus major	652	38017
40. Anthus trivialis	75	1502	95. Sitta europaea	25	734
41. Anthus pratensis	37	584	96. Certhia familiaris	6	84
42. Anthus spinoletta	4	90	97. Certhia brachydactyla	12	113
43. Motacilla flava	55	257	98. Remiz pendulinus	15	164
44. Motacilla cinerea	159	1212	99. Oriolus oriolus	2	193
45. Motacilla alba	149	1368	100. Lanius collurio	156	6052
46. Cinclus cinclus	64	444	101. Lanius minor	1	342
47. Troglodytes troglodytes	47	546	102. Lanius excubitor	1	112
48. Prunella modularis	423	2617	103. Garrulus glandarius	32	907
49. Erithacus rubecula	478	7129	104. Pica pica	9	356
50. Luscinia luscinia	10	17	105. Corvus monedula	1	225
51. Luscinia megarhynchos	35	243	106. Sturnus vulgaris	90	7011
52. Luscinia svecica	1	36	107. Passer domesticus	435	4529
53. Phoenicurus ochruros	125	880	108. Passer d.italiae	26	56
54. Phoenicurus phoenicurus	65	1005	109. Passer montanus	590	7224
55. Saxicola rubetra	49	701	110. Fringilla coelebs	578	7821

vrsta species	1981	1927-81	vrsta species	1981	1927-81
111. <i>Fringilla montifring.</i>	525	20498	120. <i>Coccothraustes c.</i>	80	3346
112. <i>Serinus serinus</i>	795	25839	121. <i>Emberiza leucoceph.</i>	1	8
113. <i>Carduelis chloris</i>	877	40163	122. <i>Emberiza citrinella</i>	277	5286
114. <i>Carduelis carduelis</i>	2038	61278	123. <i>Emberiza cirrus</i>	20	130
115. <i>Carduelis spinus</i>	4538	53956	124. <i>Emberiza cia</i>	16	209
116. <i>Carduelis cannabina</i>	250	13265	125. <i>Emberiza hortulana</i>	8	53
117. <i>Carduelis flammea</i>	248	2319	126. <i>Emberiza schoeniclus</i>	346	2206
118. <i>Loxia curvirostra</i>	167	5603	127. <i>Emberiza calandra</i>	2	78
119. <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	522	8540			
Skupaj				31.065	

V prihodnje bomo verjetno lov in obročkanje ptičev še bolj usmerili na določene, za nas še posebej zanimive ptičje vrste in tudi tako osmislili našo dejavnost. Prepričani smo, da bomo v nekaj letih zbrali podatke o vrstah, za katere danes nimamo konkretnih podatkov, kajti lov z mrežami, dobro poznavanje ptičev in pa seveda velika mera dobre volje so poroki, da naša pričakovanja in hotenja končno tudi uresničimo.

SUMMARY

31.065 birds belonging to 127 species were ringed in Slovenia in 1981. It is a result of the enthusiastic work of 57 amateur collaborators and 3 professional workers from Ljubljana ringing centre. More than 423.000 birds belonging to 193 species were ringed during the whole period 1927-81.

Ivo Božič, 61420 Trbovlje Leninov trg 9

POPRAVEK

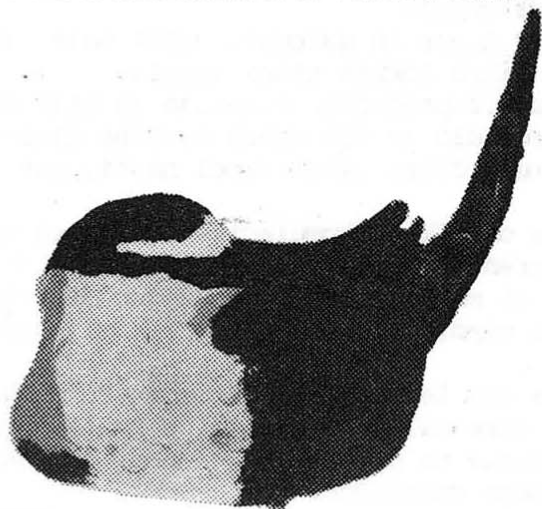
V poročilu za leto 1980, objavljenem v 10. št. Acrocephalus, je število kmečkih lastovk napačno navedeno. V leto 1980 je bilo obročkanih 4484 kmečkih lastovk in ne 2795. S tem se poveča tudi skupno število v obdobju 1927-80 obročkanih kmečkih lastovk na 12991 in tudi število vseh v letu 1980 zaznamovanih primerkov na 29.861.

CORRECTION

In the report for 1980, published in Acrocephalus, No.10, the figure given for the number of Swallows ringed is inaccurate. In 1980 4,484 swallows were ringed and not 2,795 as stated. Thus the total of swallows in the period 1927-80 increases to 12,991.

Gnezditev male čigre *Sterna albifrons* ugotovljena tudi v Sloveniji

The Little Tern *Sterna albifrons* Also Found Nesting in Slovenia

Borut Štumberger

UDK 598.2(497.12)

Mala čigra (*Sterna albifrons*) gnezdi skoraj v vseh delih sveta, v Evropi pa od Sredozemlja do Škotske, Danske, južne Švedske in Finskega zaliva. Je selivka, ki se seli vse tja do južne Afrike. Evropska populacija je v nenehnem številčnem upadu, predvsem zaradi uničevanja primernih biotopov in zaradi vedno močnejšega turizma na vodah. Britanski stalež si je po močnem nazadovanju v 19. stol. ponovno opomogel in je leta 1970 znašal 1800 parov. Na Danskem gnezdi približno 150-200 parov, v Franciji pa populacija šteje nekaj manj kot 400 parov. V ZRN pa je mala čigra redkejši gnezdilec predvsem ob Severnem morju in Baltiku, medtem ko je v Belgiji kot gnezdilka izginila (Arnhem 1980).

Matvejev in Vasič (1973) navajata, da mala čigra gnezdi v več krajih Jugoslavije: V Istri, Dalmaciji, Makedoniji in v Vojvodini. Obenem tudi navajata, da so jo pri nas doslej na preletu videli le v centralni Sloveniji. Opazovanja zadnjih let na akumulacijskih jezerih Ptuj in Ormož pa so pokazale, da je mala čigra sicer redek, vendar stalen preletnik tudi v severovzhodni Sloveniji (slika 1).

V Zahodni Evropi gnezdi tudi ob kopenskih vodah (npr. ob Donavi in v Franciji ob Loire). Ob morju si kot gnezdišče izbere peščene in prodnate (kamnite) obale, na kopnem pa predvsem peščene in prodnate otočke na jezerih in rekah (Arnhem 1980). Lagune za odpadne vode, v katerih je mala čigra 1981 gnezдила, so nastale umetno v fluvioglacialnih nanosih Drave v neposredni bližini stare struge (sedaj 100 m od akumul. jezera). Služijo kot odlagališče odplak sladkorne tovarne Ormož, kjer tekoče odplake sedimentirajo. Ko se strdijo, jih odpeljejo na polja, ker so dobro gnojilo. Po sedimentaciji se ob minimalnem stanju vode v njih razvije bujno življenje. Ravno take pa služijo kot počivališče in krmišče plaerktičnim selivkam, ki se tu pojavljajo v velikih koncentracijah (po več sto dnevno).

Celoten kompleks je sestavljen iz 7 bazenov v velikosti 1200x400 m. Lagune ležijo tik ob akumulacijskem jezeru Ormož, ki meri v obsegu 10 km. Na jezeru so velike peščene plitvine, na katerih so male čigre tudi največkrat lovile, saj je znano, da mala čigra lovi najraje v plitvih in mirnih vodah. (Arnhem 1980).

Navsezadnje pa je pomembno tudi to, da reka Drava meri s svojimi prodišči in plitvinami tako neposredno pred jezerom kot za njim v širino celo 3,5 km.

Ko sem lagune 20.5.1981 prvič obiskal, sem takoj pred sabo zagledal novo kolonijo navadne čigre in rečnega galeba. Po prvi oceni je tukaj gnezdilo najmanj 20 parov ptic. Zanimivo je bilo to, da so tako galebi kakor čigre gnezdili v dveh ločenih polovicah. Takrat verjetno zaradi nepazljivosti male čigre nisem opazil.

22.5.1982 pa sva skupaj s kolegom F. Janžekovičem opazovala par male čigre, ki je skupaj z galebi in čigrami razburjeno krožil nad nama.

Pozneje sta obe čigri pristali na tleh dobrih 200 m od kolonije . Pri pregledu jajc sta v oči padli dve jajčeci, ki sta bili za tretjino manjši od jajc navadne čigre. Gnezdo je bilo grajeno le iz nekaj bilk in vejic, zraven pa je bilo tudi nekaj polžkov. Samo gnezdo je bilo v ostrem nasprotju z gnezdi navadnih čiger, ki so imele vgrajenega neprimerno več materiala.

3.6.1981 sem izmeril natanko 110 jajc čiger in galebcev, jajci male čigre pa sta merili 32,5x23,5 in 32,5x23,0. Male čigre tokrat nisem opazil.

13.6.1981 pa sva bila pri koloniji z A.Župančičem. Kolonija je bila po nekajdnevem deževju skoraj v celoti pod vodo. Propadlo je 80% gnezd navadne čigre, medtem ko so galebi ostali neprizadeti. Jajc male čigre nisem uspel najti, ker jih je kot večino drugih voda že odplaknila.

Malo čigro sem v juniju in juliju na ormoškem akumulacijskem jezeru pri lovu opazoval še nekajkrat. Zanimiva pa so predvsem nekatera opazovanja po 30.7.1981, ob katerih se postavlja vprašanje, ali ni morebiti mala čigra gnezdila kje v bližnji okolici, saj so bili večkrat opaženi mladiči male čigre pri krmljenju.

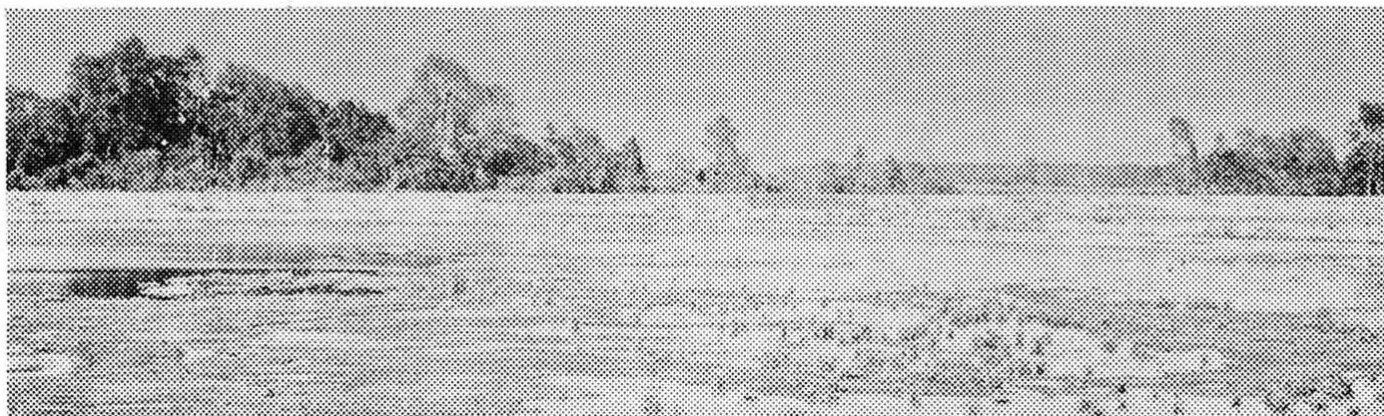
Ob tej priliki bi omenil tudi to, da sem leta 1979 pod jezom ptujskega akumulacijskega jezera v Markovcih opazoval 2 para malih čiger, ki so kmile 3 mlade ptice, pri čemer so te pri predaji hrane čakale na prodišču. Sklepam, da takrat verjetno mala čigra ni bila daleč od morebitnega gnezdišča.

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije bo ob pomoči Zavoda za naravno in kulturno dediščino v Mariboru predlagalo tovarni sladkorja v Ormožu poseben režim polnjenja in praznjenja posameznih lagun za odpadne vode, ki bo kar najbolj ugoden tako za ptice, kakor za samo tovarno. Mislimo, da to ne bo predstavljalo posebnega problema, saj računamo z razumevanjem odgovornih predstavnikov tovarne. Navsezadnje pa stvar ne bo povezana z nikakršnimi materialnimi stroški.

LITERATURA

Matvejev, S., V. Vasič (1973): Catalogus Faunae, Jugoslaviae, Aves, Sazu, Ljubljana.

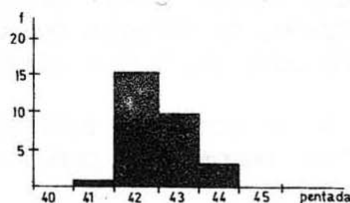
R. Arnhem (1930) : Die Vögel Europas, Franckh'sche Verlagshandlung, W Keller & Co., Stuttgart

1. lagune za odpadne vode, kjer je v letu 1981 gnezdila mala čigra (B.Štumberger)
1. a lagoon of waste water where the Little Tern nested in 1981 (B.Štumberger)

SUMMARY

The Little Tern has not so far been known to nest in Slovenia. In 1981, however, the young birds were watched, while being fed by the adult in the area around the artificial lake of Ormož. On June 3, a nest with two eggs was found in the lagoon of waste water. Later the nest was destroyed because of the increase in the water level. Therefore the Little Tern may be considered as a bird nesting in Slovenia.

1. jesenski prelet male čigre *Sterna albifrons* na Ormoškem akumulacijskem jezeru
1. autumn passage of the Little Tern *Sterna albifrons* over the artificial lake of Ormož

Določanje starosti pri sivi penici *Sylvia communis*

Age Determination in the Whitethroat *Sylvia communis*

Dare Šere

UDK 598.2(497.12)

V letih 1980/81 sem v Stožicah in okolici ob lovu in obročkanju obdeloval in spremljal starostno strukturo sive penice (150 primerkov). Ob tej priliki sem izmeril perut 104 primerkom sive penice. Pri proučevanju selitve je važna komponenta tudi določitev starosti ptiča. Pri različnih vrstah obstajajo različne metode določevanja starosti. Ravno pri sivi penici sem iz razpoložljive literature razbral, da je starost pogojena z različno obarvanostjo zunanjih dveh repnih peres /Svensson 1975). Pri tem sem naletel na težave, ker je rep velikokrat zaradi obrabljenosti ali drugih vzrokov /izpadlo pero, moker rep, nedoločenost barv in drugo/ neuporaben za zanesljivo ugotavljanje starosti. Sam sem ugovotil, da je starost jeseni določljiva z obarvanostjo očesa oziroma barvo šarenice.

Odrasli primerki sive penice imajo šarenico rumeno ali okrasto rumene barve. Mladiči ali prvoletni primerki pa imajo šarenico temno rjavkaste sive barve. Kolikor je bilo to mogoče, sem to metodo primerjal z metodo določevanja starosti po zunanjih peresih /Svensson 1975/. Prednost metode določevanja starosti po obarvanosti šarenice je v tem, da je starost zelo hitro določljiva, ter da ni prišlo do sedaj do negotovosti ali težav kot pri metodi "repnih peres". V angleškem priročniku za določevanje penic *Sylvie*, ki je izključno namenjen obročkarjem, nisem zasledil nobene opisane metode, ki bi bila namenjena določevanju starosti sive penice, razen primera ko poleti odrasle sive penice kompletno zamenjajo celotno perje /Williamson 1976/. Pri opisu barve šarenice omenjeni avtor navaja barvo šarenice kot variabilno, in to od rumeno rjave do olivno sive. Seveda tu ni opisana razmejitev obarvanosti šarenice glede na starost. Pri tem naj dodam, da nimam namena to metodo določevanja starosti pri sivi penici po obarvanosti šarenice imenovati novo in do sedaj nepoznano, čeprav jo ta dva priročnika ne omenjata. Takšen način določevanja starosti je med drugim poznan pri pisani penici *Sylvia nisoria* in sivi pevki *Prunella modularis*.

Bilo bi skoraj neverjetno, če do sedaj nihče ne bi te metode temeljito obdelal in preizkusil pri sivi penici.

Ob tem naj dodam, da je ta metoda ravno tako, če ne še bolj zanesljiva kot metoda določevanja starosti po obarvanosti zunanjih repnih peres. V nekaj

2. šarenica pri odrasli sivi penici (*Sylvia communis*) (D. Šere)
2. the iris in the adult Whitethroat (*Sylvia communis*) (D. Šere)

3. Šarenica pri prvoletni sivi penici (*Sylvia communis*) (D. Šere)
 3. the iris in the first-year Whitethroat (*Sylvia communis*) (D. Šere).

primerih sem si pomagal s primerki, ki so menjavali vse perje, kar je značilno samo za odrasle sive penice. Ravno tako mi je bilo v pomoč nekaj primerkov sivih penic, ki se bile obročkani v prejšnjih letih in ulovljeni v letih 1980/81, ter najdbe sivih penic, ki so bile obročkane v gnezdu ali rani mladosti.

Ta metoda je najbolj uporabna takrat, ko so si odrasli in prvoletni primerki sive penice skoraj popolnoma enaki. To pa je takrat, ko odrasle sive penice po gnezdenju zamenjajo celotno perje.

SUMMARY

The author examined 104 live specimens of the Whitethroat *Sylvia communis*. The adult and the first-year birds were found to differ in the colour of the eyes in autumn. The iris of an adult specimen is either yellow or yellow ochre in colour, whereas the iris of a first-year specimen is of a dark brownish-grey colour.

LITERATURA

Svensson, L./1975: Identification Guide to European Passeriformes, Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm.

Williamson, K./1976/: Identification for ringers /3/, The Genus SYLVIA.

Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

V spomin na mrtev rokav Malega grabna

To the Memory of the Dead Tributary of Mali graben

Tome Davorin

UDK 598.2(497.12)

Tudi Ljubljana se, tako kot večina mest, otepa s problemom onesnaževanja, kar na koncu koncev pomeni določeno ogroženost živih bitij. Tokrat bi se ustavil pri bitjih, ki so tudi prebivalci Ljubljane /točneje predela iz okolice Malega grabna/, pri pticah.

Kljub na pogled veliki ogroženosti teh prebivalcev stanje še ni kritično, se pa nenehno poslabšuje, kar kažejo opazovanja in beleženja v tem področju. Ni pa tudi dokazov, ki bi me prepričali, da je perspektiva teh živali še zadovoljiva. Spremembe oziroma industrijsko-civilizacijski posegi že presejajo dovoljeno mero človekovega vmešavanja v naravo. Sicer pa pogledjmo dejstva.

Majhen /vsega približno 2500 m²/ mrtev rokav Malega grabna na robu Ljubljane je bil vse do letos * še skorajda nedotaknjen del narave. Nekakšen svet v malem. Zdaj se je tudi ta nedotaknjeni svet začel umikati novim gradnjam, ki so seveda nujno zlo. Zato naj ta sestavek ne izzveni kakor opomin naravovarstvenikom, naj zavarujejo ta del Ljubljane z zavzemanjem za totalno prepoved gradenj, ker je to z več vidikov nemogoče. V Sloveniji je tudi še mnogo drugih, pomembnejših lokacij, ki so zavarovanja še bolj potrebne. Ta prispevek želi postati dokument /napisan, kolikor sem zmožel popolno/ali podoba nekega stanja, ki je bilo in ga nikoli več ne bo.

Mrtev rokav Malega grabna leži v občini Vič Rudnik, približno 20 m od preusmerjenega tekočega dela struge. Vodna gladina je povprečno 3 m pod robom kotanje, v kateri leži. Rokav ima izrazito rečno obliko. Dokler niso Malega grabna regulirali, je bil del tekoče reke Malega grabna. Ima polkrožno obliko, dolg je približno 250 m, širok pa povprečno 10 m. Je gosto obraščen, tako daje ponekod dostop že otežkočen. V področju, kjer se leto in dan zadržuje voda, se v pasovih menjavata ozko in širokolisti rogoz, ki iz leta v leto prekrivata večjo površino vode. Takoj za rogozom pa je širok, zelo gost pas nizkih, do 4 metre visokih mladih vrb. Teren za vrbami je bogato preraščen z zlato rozgo. To so le glavne, najštevilnejše zastopane rastlinske vrste v kotanji, ki tudi neposredno vplivajo na ornitofavno.

Zelenonoga tukalica

Na žalost podatki o njenem gnezdenju niso popolni. V kotanji je vedno gnezdil le en par /vedno isti ?/.

1978 - 1.gnezdo: najdeno 6.4.-3 jajca. Gnezdo na vejah grmovja, 1m od obale, tik nad vodo. 11.4.-8 jajc. 13.14.4.sneži-voda naraste in preplavi gnezdo. Zanimivost: 8.4. najdeno eno jajce 30 m stran od gnezda, na pol zakopano v zemljo. Jajce je bilo preneseno v inkubator, a se iz njega ni izvalil ptič

2. gnezdo: najdeno 18.4.-1.jajce. Gnezdo zopet v grmovju, a tokrat na kopnem. 25.4.-8 toplih jajc. 15.5.- pet mladih izvaljenih. 16.5. še ostali trije.

3. gnezdo: najdeno 29.6.-7 toplih jajc eno mrzlo 5 cm izven gnezda. Naslednji dan je to jajce izginilo. Gnezdo v rogozu na meji med vodo in kopnim.

1979 - nimam podatkov.

1980 - 1. gnezdo: najdeno 7.5.-8 toplih jajc . Gnezdo v področju gosto rastočih zelo mladih vrb.

2.gnezdo: najdeno 22.6.-2 jajci. 29.6.-9 toplih jajc. Gnezdo v rogozu. Tega leta so se srečno speljali vsi mladiči.

1981 - 1.gnezdo: najdeno 15.5. Gnezdo sredi globoke vode med mladim do 30 cm visokim rogozom. S kopnega je bilo gnezdo dobro vidno. Zaradi težjega dostopa sem se mu približal šele 22.5. V gnezdu so bile še tri jajca. Nekaj mladičev je pred mano pobegnilo. Zvečer je bilo gnezdo prazno.

Konec junija začnejo z buldožeri zasipavati rokav. Stari tukalici in mladiči izginejo.

*Prispevek je bil napisan v času, ko je Mali graben še životani. Zdaj ga ni več

4. zelenonoga tukalica iz mrtvega rokava Malega grabna (D.Tome)

4. the Moorhen *Gallinula chloropus* observed on the dead tributary of Mali graben

Močvirska trstnica

1980 - Na Z strani kotanje v področju zlate rozge pojejo 3 samci. 8.6.najdem 1 gnezdo, značilno obešeno v zlati rozgi s 4.jajci. Gnezdo kasneje propade. 10.6. najdem 2.gnezdo na J delu kotanje na skrajnem področju rasti zlate rozge. V njem je 5 jajc. 3.gnezdo sem našel konec septembra po naključju. Bilo je dobrih 20 m oddaljeno od 1.gnezda.

1981 - Na Z strani kotanje v področju zlate rozge pojejo 4 samci. 2 gnezdi sem našel brez težav, saj sta bili na skoraj istih mestih kakor lani/1.in 2.najdeno gnezdo/. Obe sta imeli 5 jajc. Drugih dveh nisem našel.

Mali ponirek

Mali ponirek se do leta 1981 ni pojavljal v mrtvem rokavu, kajti voda je globoka le do 1 metra, vodne rastline pa v njej bujno uspevajo. Hrane je sicer dovolj. Vrsto let pa sta vsaj dva para gnezdila v tivolskem ribniku/morda tudi več ali manj. V zimi 1980/81 pa so ribnik prečistili in kultivirali. Leta 1981 ni bilo v ribniku nobenega ponirka, niti zelonoge tukalice, čeprav je tudi ta redno gnezdila v ribniku. V stiski s prostorom se je en par naselil v mrtvem rokavu Malega grabna. 19.5. sem našel njegovo gnezdo z 1 jajcem. Ob naslednjem pregledu 27.5. jih je bilo pet. Gnezdo je bilo le dober meter od obale, zato je že po 10 dnevih zaradi suše "nasedlo" in propadlo. Oba ponirka sta po tem izginila/še preden so začeli z zaspavanjem/.

V naravnih zakonih, po katerih naj bi se ptiči ravnali, je prišlo večkrat do mnogih manjših odklonov. Pripisujem jih ljudem. Mrtvi rokav je namreč dokaj obiskana točka ljudi, ki iščejo sprostitev v krajših nezahtevnih sprehodih. Tako predvsem spomladi, ko še ni komarjev večkrat zmotijo prebivalce mini močvirja. Mladiči so se često valili iz jajc v poznih popoldanskih urah. Tudi tisti dve jajci izven gnezd bi morda pripisali temu. Sicer pa odkloni niso bili usodni.

V kotanji ali bližnji okolici so gnezdile (verjetno ali možno gnezdile) še tele vrste /večina jih ima vodo za bogato obloženo mizo/: siva vrana *Corvus corone cornix*, G. sraka *Pica pica*, G. mlakarica *Anas platyrhynchos*, G. bela pastirica *Motacilla alba*, G. siva pastirica *Motacilla cinerea*, G. kos *Turdus merula*, G. škorec *Sturnus vulgaris*, V. velika sinica *Parus maior*, G. dolgorepka *Aegithalos caudatus*, G. domači vrabec *Passer domesticus*, G. postovka *Falco tinnunculus*, VG. palček *Troglodytes troglodytes*, VG. taščica *Erethacus rubecula*, VG. šmarnica *Phoenicurus ochruros*, VG. sivi muhar *Muscicapa striata*, VG. močvirska pezdicevka *Parus palustris*

VG drevesna cipa *Anthus trivialis* MG črnoglavka *Sylvia atricapilla* MG siva penica *Sylvia communis* MG grilček *Serinus serinus*, MG lišček *Carduelis carduelis*, MG ščinkavec *Fringilla coelebs*, MG rumeni strnad *Emberiza citrinella*, MG rjavi srakoper *Lanius collurio*, MG vrbja listnica *Phylloscopus collybita*

Opažene so bile še naslednje vrste: kanja, fazan, mali martinec, turška grlica, kukavica, vodomec, veliki detel, siva žolna, pogorelček, repaljščica, belovrati muhar, brglez, kobilar, soja, kavka, zelenec, navadni repnik.

Opaženih je bilo tudi nekaj zanimivih preletnih vrst, ki so se vsaj en dan zadrževale ob vodi: navadni kupčar, bičja trstnica, rakar, siva čaplja, mala bobnarica. Z lovom z mrežo bi spomladanska podoba okolja v tem biotopu pokazala še kaj več.

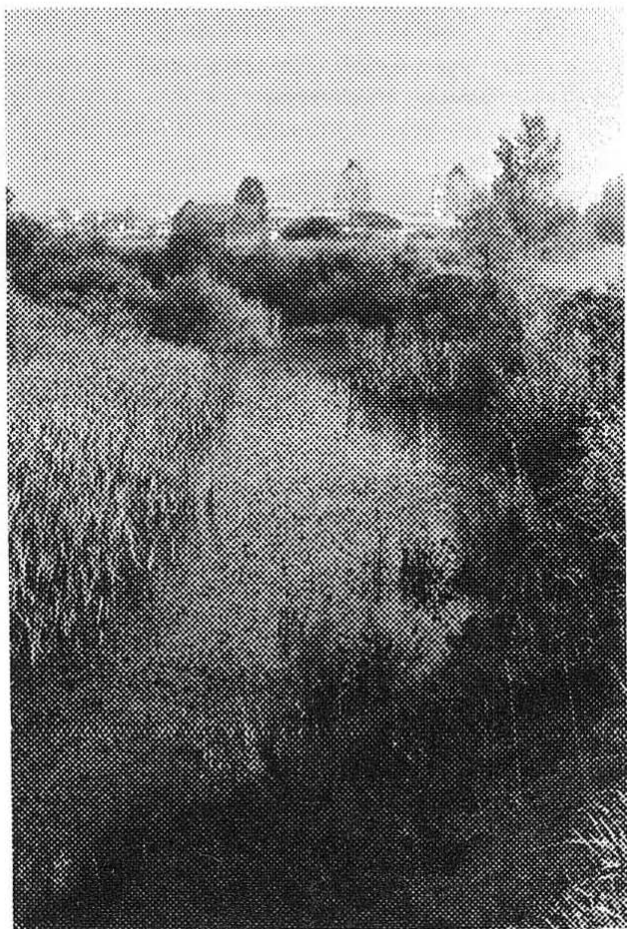
Poleg ptičev je v kotanji tudi veliko drugih, prav tako zanimivih živali. Poleg velikega števila žuželk in dvoživk so tudi želve sklednice, ščuke, pižmovka.

Na koncu lahko povzamem, da opisano področje z vidika ornitofavne ni nič izjemnega, pa kljub temu zelo zanimivo. Zanimivo morda tudi po tem, ker je tako rekoč v mestu ali na robu mesta.

SUMMARY

The author describes the bird life on the small dead tributary of Mali graben, measuring 2,500 m² in total, which is now filled up with earth. In this river-bed at the outskirts of Ljubljana, the Moorhen, the Little Grebe and the Marsh Warbler as well as other birds used to nest. Their behaviour during the breeding period is described in detail. 10 other birds are also mentioned to have been breeding in the close vicinity of the above mentioned biotope with, in addition, 6 probable and 8 possible breeding birds.

Tome Davorin, Jamova 66, 61000 Ljubljana

Rjasta kanja *Buteo rufinus* opazovana v Sloveniji

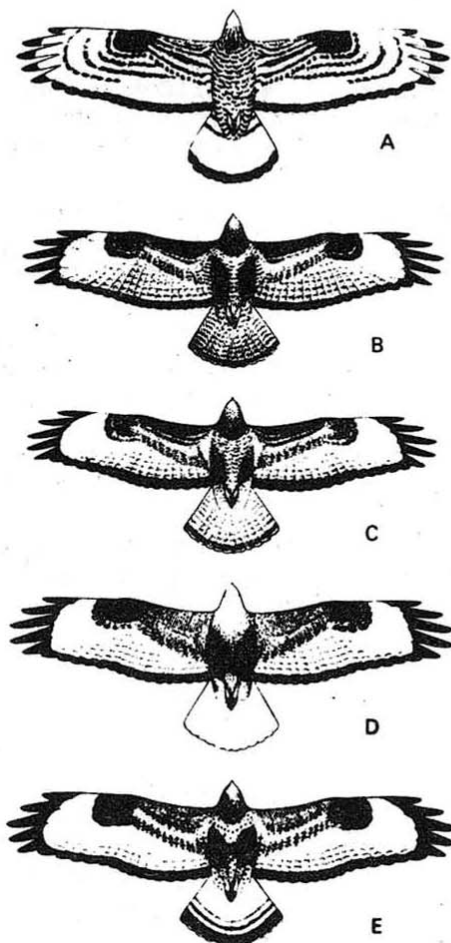
The Long-Legged Buzzard *Buteo rufinus* Watched in Slovenia

Dne 23.1.1982 smo B. Magajna, A. Sovinc in pisec teh vrstic popisovali ptice v okviru zimskega ornitološkega atlasa na trasi Kozina -Hrastovlje. Pri vasi Prešnica pod Slavnikom smo nad gozdičkom, ki se dviga za vasjo opazovali dve neznani ujadi. Ko smo gozdiček obšli, se je ena izmed ujed ponovno pokazala v zraku. Tokrat je bila svetloba za opazovanje zelo ugodna, tako da smo si ptico dodobra in natančno ogledali.

Prva Ad hoc ugotovitev je bila, da je v zraku eden izmed orlov, ne pa morda katera izmed kanj. Druga ugotovitev se je nanašala na videz ptice od spodaj. Podperutna krovna peresa so bila svetla (krem), letalna pa temna. Rep je bil svetel, zaradi prosojnosti pa je bil na trenutke videti oranžen. Tretja ugotovitev se je nanašala na videz ptice od zgoraj, kajti sem ter tja je ujeda virtuožno zaplapola med svojim sicer mirnim kroženjem. Razločno smo videli rjava krovna peresa in črna letalna peresa. Od vsega nas je najbolj prevzela barva krmilnih peres, ki so bila videti cimastasto rjava, medtem, ko je bila trtica enotno rjava (tako kot hrbet in krovna peresa).

Ko sem kasneje doma analiziral naše ugotovitve in jih primerjal s tistimi iz literature, sem delal izločevalno. Odločiti se je bilo treba izmed štirih možnih identifikacij: mali orel *Hieretus pennatus*, rjavi škarnjek *Milvus milvus*, stepska kanja *Buteo buteo vulpinus* in rjasta kanja *Buteo rufinus*.

Barvni vzorec peruti je popolnoma ustrezal malemu orlu, vendar ta nima repa nikoli rdečkastega. Škarnjek ni ustrezal po vedenju, drži peruti in obliki repa. Stepska kanja, ki je vzhodna podvrsta navadne kanje, je po velikosti očitno manjša od navadne (opazovana pa je bila videti k večjemu večja) in ima skoraj vselej progast, čeravno včasih tudi rjasto obarvan rep. Tako je z najmanj pomislekov preostala rjasta kanja. Domnevo je dokončno potrdila barvna fotografija v Hudsonovi knjigi, ki prikazuje ujado od spodaj, lahko bi rekel, natančno tako, kot smo jo videli mi.

slika 1: sršenar in kanje: (A) sršenar navadna kanja, (C) stepska kanja, (D) rjasta kanja, (E) kconoga kanja, vse v tipični obarvanosti (Porter etc.1981)
figure 1. the Honey Buzzard and buzzards: (A) the Honey Buzzard, (B) the buzzard, (C) the Steppe Buzzard, (D) the Long-legged buzzard, (E) the Rough-legged Buzzard—each specimen shown with the typical colouring (Porter et.al.1981)

slika 2: razširjenost rjaste kanje v Evropi (Hudson 1975)
figure 2: Occurrence of the Long-legged buzzard in Europe (Hudson 1975)

Ta podoba se razlikuje od črno belih risb, ki prikazujejo rjasto kanjo od spodaj, predvsem po barvi letalnih perese, ki v zraku učinkujejo temno v celoti in ne samo na prstih in vrhovih letalnih peres kakor npr. v Porterju etc. (1981). In končno, rjasta kanja je približna stepskih predelov z malo drevja in veliko skalovja. Če je kje v Sloveniji takšna skalnata ravnina, je to kraška ravan od Prešnice do Černetič.

O rjasti kanji je znan en sam podatek za severovzhodno Slovenijo iz leta 1896. 24. julija je bila ustreljena v spodnji Pesniški dolini (Reiser 1925). Reiser pravi, da se pojavlja pri nas veliko pogosteje, kot mislimo, le da jo zamenjujemo z drugimi ujedami. V Jugoslaviji gnezdi v Hercegovini in Makedoniji (Matvejev, Vasić 1973)

LITERATURA

- Hudson, R. (1975): *Threatened Birds of Europe*, London
 Matvejev, S.D., V.F. Vasić (1973): *Catalogus Faunae Jugoslaviae*, Ljubljana
 Porter, R.F. etc. (1981): *Flight Identification of European Raptors*, Third Edition, Calton.
 Reiser, O. (1925): *Die Vögel von Marburg an der Drau*, Graz.

Iztok Geister, 64202 Naklo 246

Kolonija poljske vrane *Corvus frugileus* v zapuščenem graščinskem parku

A Rook Colony *Corvus frugileus* in a Deserted Castle Park

V graščinskem parku v Križovljan gradu je gnezdišče poljske vrane. Park leži ob rokavih Drave in ga obkrožajo obsežna polja tamkajšnjega kombinata. Celotna populacija kolonije je štela v letošnjem letu okroglo 25 parov. Kolonija pa je v ozkem jedru akoncentrirana na 2 kostanjih (16 gnezd), platani (2 gnezdi), macesnu (2 gnezdi), smreki (3 gnezda), cipresi (1 gnezdo) in na lipi (1 gnezdo). Gnezditvev je kljub občasnemu neuravnovešenim izbruhom tamkajšnjih delavcev potekala uspešno.

Čeprav nova kolonija poljske vrane upravno politično leži v sosednji SR Hrvatski, ima velik pomen tudi za Slovenijo zaradi bližine kolonije, saj leži le slab kilometer od republiške meje (2 km od Ormoža) in tudi del Slovenije spada k prehranjevalnemu teritoriju kolonije. Po besedah J. Gregorija gnezdijo poljske vrane množično okrog Lendave (Petišovci).

slika 1: razširjenost poljske vrane (Corvus frugileus) v Evropi (Peterson)
figure 1: distribution of the Rook (Corvus frugileus) in Europe (Peterson)

2.4.1982 sem bil prvič pri koloniji. Svatovsko razpoloženje (poljskih vran je bilo že na vrhuncu, mnogi primerki pa so že valili. Tem so delale družbo številne kavke, ki so prav množično gnezdile na bližnji pristavi in v okoliških duplih.

1.5.1982 vrane že krmijo mladiče.

20.5.1982 je nekaj parov že zapustilo kolonijo.

28.5.1982 je kolonija v celoti prazna.

5. kolonija poljske vrane (*Corvus frugileus*) v Križovljanskem parku (B. Štumberger)

5. a Rook colony (*Corvus frugileus*) in the Križovljanski park (B. Štumberger)

Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

Nekaj opažanj žametne penice

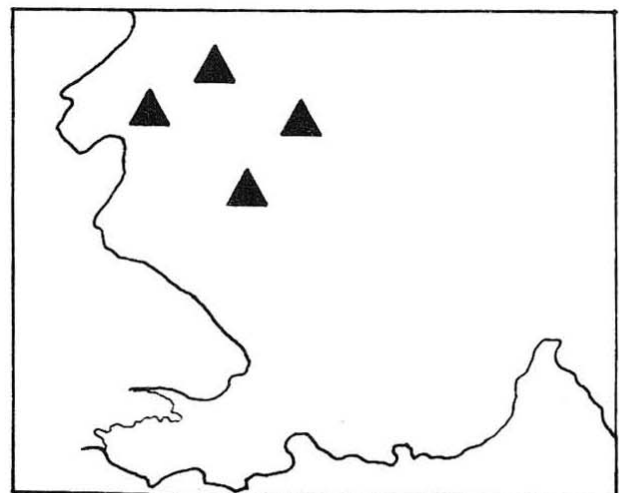
Sylvia melanocephala

Some Observations of the Sardinian Warbler *Sylvia melanocephala*

Kljub temu da je žametna penica/*Sylvia melanocephala*/ znana kot tipična mediteranska vrsta, jo občasno lahko srečamo tudi v notranjosti Slovenije. Našel bom nekaj mojih opažanj te ptice. Prvič sem jo videl iz neposredne bližine v Sp. Idriji 1.4.1975. V snežnem metežu je večkrat priletela na šop narcis, ki so štrlele iz snega. Bil je samec. Čez dva dni sem jo prav tam zopet videl /najbrž isti primerk/. Dne 14.4.istega leta sem spet opazil samca žametne penice na domačem vrtu, tokrat v cvetočem grmu črnega ribeza; tega mi je uspelo tudi ujeti in se nahaja v zbirki Ornitološkega kustodiata pri PMS v Ljubljani. Ko sem 27.2.1977 lovil in obročkal ptice v bližini Ajdovščine, se je v vrbah s cvetočimi mačicami dlje časa zadrževala tudi žametna penica /samec/. Zanimivo je, da sem takrat že ujel številne vrbje listnice/*Phylloscopus collybita*/ in tudi črnoglavke /*S.atricapilla*/. Dne 26.4.1977 sem na domačem vrtu, zopet v ribezovem grmu, opazil samca žametne penice. Od tam je odletel na cvetočo jablano, kjer se mi je izgubil izpred oči. Kljub temu sem ob ribezu nastavil mrežo, kamor se je čez dva dni, to je 28.4.1977, ptica tudi ujela/morda isti primerk.

slika 1: opažanja žametne penice (*Sylvia melanocephala*) na Idrijskem izven gnezditvenega obdobja

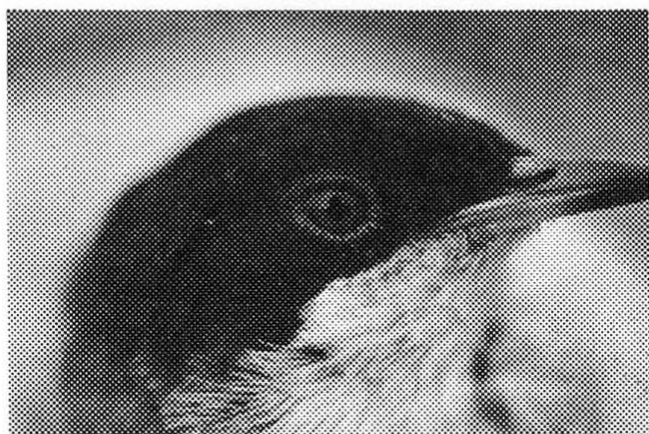
figure 1: observation of the Sardinian Warbler (*Sylvia melanocephala*) in the Idria region outside the breeding period

Dne 17.4.1981 sem samca žametne penice videl v kraju Dolenja Trebuša ob cesti proti Mostu na Soči, isti dan pa še en primerik /samca/, ko je preletel cesto ob zimzelenem grmičevju pred elektrarno v Dobljarju. Bil je hladen, deževen in snežen dan.

Mislim, da iz naštetega lahko izpeljemo nekaj zanimivih zaključkov:

1. Vsi opazovani in ujeti primerki so iz pomladanskega obdobja
2. Največkrat so bile ptice opazovane ob poslabšanju vremena in ohladitvah, ki so sledile prejšnjim že toplim obdobjem. Znano je, da so v tem času lahko temperature v notranjosti znatno višje kot v primorju, zaradi česar se najbrž žametne penice napotijo v notranjost.
3. Najraje se zadržujejo v rastlinju, kjer se je vegetacija že pričela, saj tam najlažje najdejo hrano (žuželke).
4. Kljub temu da so bili vsi naštetih primerki moškega spola, se verjetno pojavljajo tudi samice, katere pa na prostem težko razlikujemo od sivoglave penice /*S. curruca*/, ker niso tako očitnih barv kot samci.
5. Opazovani primerki verjetno pripadajo severnojadranski populaciji, glede na to, da so se pojavljali zadnji primerki vse do konca aprila, ko po nekaterih podatkih žametne penice že gnezdiijo.

6. orbitalni obroč pri žametni penici (*Sylvia melanocephala*) (D. Šere)
6. the orbital ring of the Sardinian Warbler (*Sylvia melanocephala*) (D. Šere)

Naj za konec dodam, da je najbližje gnezditveno prebivališče žametne penice na Krasu, ki je obenem tudi najbolj severno nahajališče te vrste v Sloveniji.

Peter Grošelj, 65281 Spodnja Idrija 53

Črnogoga rjavka *Aythya marila* opazovana na Dravi pri Šturmovcu

The Scaup Watched on the Drava Near Šturmovec

V januarju 1979 sem imel pri jezu akumulacijskega jezera pri Markovcih, v stari strugi Drave, priložnost opazovati samca črnogoga rjavke. Zanimivo je predvsem to, da sem šele pred kratkim pri prebiranju fotomateriala postal pozoren na sumljivo čopasto črnico, ki pa je v resnici bila črnogoga rjavka. Ker se je takrat v stari strugi Drave zadrževalo večje število čopastih črnice, *Aythya fuligula*, rac sivk *Aythya ferina*, malih ponirkov (*Podiceps ruficollis*, zvoncev *Bucephala clangula*, kreheljecev *Anas crecca* in črnih lisk *Fulica atra*, dopuščam možnost, da je med njimi mogoče bila še kakšna črnogoga rjavka. Kolikor se spominjam, recman ni bil posebno plašen in se je pustil skupaj z liskami fotografirati z razdalje dobrih 50 m. Čeprav opazujem tukaj intenzivno že pet let, črnogoga rjavke še nikoli nisem opazil. Verjetno je temu dejstvu botrovala nepazljivost na eni strani, po drugi pa predvsem ogromno število rac, ki se tukaj pojavljajo, tako na preletu, kot na prezimovanju. Tako ta podatek dopolnjuje dokaj skope podatke o pojavljanju te vrste pri nas v Sloveniji.

Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

7. črnogoga rjavka (*Aythya marila*) v družbi z liskami na Dravi pri Šturmovcu (B. Štumberger)
7. the Scaup (*Aythya marila*) in company with the Coots on the Drava near Šturmovec (B. Štumberger)

Ornitološki izlet na Palmo de Mallorca

Ornithological Trip to Palma de Mallorca

Andrej Sovinc

Baleari so eno najbolj znanih turističnih predelov v Evropi. Leže vzhodno od španske obale. Obsegajo pet večjih otokov /Mallorca, Menorca, Cabrerra, Ibiza in Formentera/ in veliko manjših otokov in čeri. Merijo dobrih 5000 km² in imajo okrog 600000 prebivalcev. Otočje ima blago sredozemsko klimo, kar močno vpliva na floro in favno. Poleg poljedelstva in ribištva je najbolj razvit turizem.

26.7.1982 zvečer smo z letalom poleteli z Brnika proti Palmi de Mallorci.

V Ljubljani sem pred časom po naključju dobil naslov biologa Francisca Avelle iz Palme de Mallorce. Kljub temu da sem ga klical vsak dan po prihodu na Mallorco, sem ga dobil šele četrty dan zvečer. Kadarkoli sem mu telefoniral, sem na drugi strani žice zaslišal enako "nerazumljivo" špansko govorico, posneto na magnetofonski trak.

30.7.1982 sem se odločil, da bom poizkušal dobiti gospoda Avello kar na njegovem naslovu. Zjutraj sem se odpeljal z avtobusom v Palmo de Mallorco/stanoval sem namreč v Playi de Palmi, kakih osem kilometrov iz Palme/. Tu sem izvedel, da je gospod Avello poslovno zadržan v Barceloni, vendar naj bi se že tega večera vrnil. Zvečer sem se še enkrat odpeljal v Palmo in res sem ga dobil. Gospod Avello je eden izmed vodij organizacije GOB/Grup Balear d'Ornitologia i defensa de la Naturalesa/.GOB torej združuje ornitologe in ljubitelje narave, ki se trudijo, da bi narava ostala nedotaknjena.

Organizacija ima okrog 1300 članov. Že nekaj let pripravljajo ornitološki atlas. Čeprav je otočje majhno, delo ne poteka hitro, ker ga hočejo opraviti temeljito. Borijo se tudi za zaščito neobljudenega močvirskega otoka Cabrere, na katerem je bilo opazovano precejšnje število ptičjih vrst na preletu.

8. Pogled na čeri, kjer gnezdijo zanimive vrste ptic (S.Avello)

8. View of the cliffs where interesting species of birds are nesting (S.Avello)

Skrbi jih tudi ogrožanje močvirnega predela Albufea na otoku Mallorci. Delno je namreč že pozidano z hoteli, del pa je zaščiten. O naravovarstveni problematiki problematiki Albufea so izdali tudi drobno knjižico, v kateri je na koncu seznam opaženih ptic. Skupno število je 194. Večkrat so že organizirali demonstracije proti uničevanju pomembnih biotopov. Manj uspešno pa se zoperstavljajo lovu ptic za prodajo in hrano. Kot ilustracijo naj povem, da vsako jesen na otočju ulove okrog pet milijonov drozgov! Koliko ujamejo drugih ptic /predvsem taščic in divjih grlic/ še ni povsem popolnoma raziskano. Seveda na Balearih tudi obročkajo ptice, vendar je ta dejavnost še na začetku. Za organizacijo, ki se preživlja s članarino svojih članov, imajo presenetljivo veliko reklamnega materiala, kot so posterji, nalepke, značke, prospekti ipd. Res pa je, da nekaj članov redno daje visoke prostovoljne prispevke, pa tudi najnižja članarina je okrog 750 ND. Večkrat organizirajo raziskovalne tabore, na katerih poleg opazovanj tudi čistijo okolje in nabirajo suhe veje, ki jih nameščajo tja, kjer ni nevarnosti požara, tako da turisti na svojih piknikih ne uničujejo okolja. Za zdaj GOB ne izdaja revije, ker nimajo dovolj zanimivih prispevkov, redno pa obveščajo člane o svojem delu v posebnem "časopisu". Posebej sta me presenetili dve njihovi akciji:

- V pustem severnem delu Mallorce, kjer še gnezdiyo rjavi jastrebi (*Aegypius monachus*), v času gnezdenja večkrat postavijo prostovoljne /neplačane !/ sodelavce, ki sami do štiri dni stražijo gnezda pred ljudmi, ki žele jastrebova jajca ali mladiče. Verjamem, da v taki pokrajini ni prijetno biti popolnoma sam nekaj dni.
- Blizu jastrebovih gnezdišč /3 km/ živi osamljen kmet. GOB mu za vsakega speljanega mladiča jastreba plača simbolično vsoto. S tem si zagotovijo, da kmet budno pazi, da ne bi nihče mogel mimo njegove hiše brez dovoljenja GOB.

Z gospodom Avello sva se zmenila, da bova 31.7.1982 zjutraj obiskala okrevališče za bolne, obstreljene ali kako drugače poškodovane živali. Res sva se zjutraj odpeljala približno 15 km iz Palme de Mallorce. Ko sva prispela v Son Reus, sem kmalu opazil velike kletke z živalmi. Notri so bili psi, levinja, šimpanz, pet rjavih jastrebov (*A. monachus*), navadna postovka (*Falco tinnunculus*), sršenar (*Pernis apivorus*) in dva mala orla (*Hieraetus pennatus*).

9. rjavi jastreb (*Aegypius monachus*)
9. the Black vulture

10. mali orel (*Hieraetus pennatus*)
10. the Booted eagle

11. sredozemski sokol (*Falco eleonore*)
11. the Eleonora's falcon

Razveseljivo je, da so vse živali v dobri telesni kondiciji, zato jih bodo kmalu izpustili na svobodo. V Son Reusu me je gospod Avella seznanil z znanim evropskim ornitologom Clausom Königom, avtorjem številnih knjig o ptičih. Pravkar je dokončal knjigo o pticah Argentine. Gospod König je izredno prijeten mož s simpatično družino, ki je prav tako kot jaz na Mallorci preživaljal svoje počitnice.

Po ogledu Son Reusa me je gospod Avella povabil k svoji družini na odlično domače kosilo. Med obedom mi je povedal še veliko zanimivosti iz ornitološkega sveta Balearov. Na Palmi de Mallorci gnezdi okrog 75 vrst pričev, med njimi tudi rumenokljuni viharnik (*Puffinus diomedea*), vranjek (*Phalacrocorax aristotelis*) ribji orel (*Pandion haliaëtus*), rjavi jastreb (*Aegypëus monachus*), sredozemski sokol in selec (*Falco eleonore* in *F. peregrinus*), več vrst penic.

Število vrst ni veliko, ker so to otoki, ki leže sorazmerno daleč od celine, tako da se ptice, ki se ne selijo nikoli, ne priklatijo do tu. Primer za to so npr. žolne, ki razen selivke vijeglavke (*Jynx torquilla*) ne gnezdiijo na teh otokih. Po kosilu sva se z nahrbtnikoma in spalnima vrečama odpeljala z avtom približno 70 km proti severnemu delu otoka, da bi videla gnezdišče rjavega jastreba (*A. monachus*). Dokler se nisva začela vzpenjati je bila pokrajina porasla z mešanim gozdom in vinogradi. Ko pa sva se začela vzpenjati peš, se je okolje popolnoma spremenilo: podobna je bila našemu Krasu, le da je bila na gosto porasla z nizkimi trnjevimimi grmički. Ker sem imel na sebi samo kratke hlače, sem imel noge kmalu popolnoma krvave. Na planoti prosto žive ovce, poginule so glavne hrana jastrebom. Presetilo me je precejšnje število navadnih postovk *Falco tinnunculus* med katerimi je letel tudi veličastven sredozemski sokol (*Falco eleonore*). Med potjo sva opazovala še španske kotorne (*Alectoris rufa*), modre drozge (*Monticola solitarius*), skalne lastovke (*Ptyuoprogne rupestris*), otoške in žametne penice (*Sylvia sarda* in *S. melanocephala*) in rjave cipe (*Anthus campestris*). Prespala sva v veliki pečini z bistrim izvirom hladne vode. Presenetilo me je precejšnje število stržkov (*Troglodytes troglodytes*) in sivih muharjev (*Muscicapa striata*) v tako pusti pokrajini. Gospod Avella mi je pokazal, kje gnezdiijo: v "najini" pečini, med gostimi ovijalkami. Naslednje jutro sva se po skalah, močno načetih od erozije, spustila do gnezdišča rjavega jastreba (*A. monachus*). Gnezdo je bilo na skalah, precej veliko /premer približno 1,5 m/, zunaj zgrajeno iz debelejših vej, "postlano" pa z bolj finimi vejami, tako da je bilo od daleč videti kot preperelo.

Mladič je sedel na ruševju ob gnezdu. Kmalu se je nerodno pogнал in zajadral nad nama. Za mladiče je značilno, da imajo temno glavo, stari pa imajo teme belo, kot nekakšno starostno plešo. Veličastno ptico sva opazovala dobri dve uri, potem pa me je čakalo še eno presečenje: iznenada se je nad morskó gladino prikazal ribji orel *Pandion haliaetus*, katerega sta napadla dva sredozemska sokola *F. eleonore* kasneje pa še en srebrni galeb *Larus argentatus*. Ribji orel gnezdi prav tako kot rjavi jastreb na pečinah v bližini, hrani pa se z morskimi ribami.

Žal sva se morala hitro vrniti, ker sem se moral pripraviti za odhod v Ljubljano. Kljub temu da sva se kasno popoldne že poslovila, me je prijazni gospod Avella še enkrat obiskal: zvečer mi je prinesel srajco, ki sem jo pozabil v njegovem avtomobilu in precej propagandnega materiala organizacije GOB. Ob slovesu me je še enkrat povabil, naj se drugo leto javim pri njemu, "saj me čaka še precej presenečenj".

Ko sem v Ljubljani urejal zapiske iz Mallorce, sem se vprašal, kako bi taka organizacija ravnala pri nas, kjer se vsakodnevno uničujejo pomembna prebivališča ptic. COB ni velika organizacija, vendar sem dobil občutek, da jim z vnetim delom in pametnim programom uspe večina njihovih zamisli. Prepričan sem, da bi tudi pri nas nujno potrebovali podobno organizacijo.

Andrej Sovinc, Ziljskega 7 61000 Ljubljana

Skrivnostna fotografija 10

Mystery Photograph 10

Znamke z napako

Stamps with a Mistake

Jugoslovanska PTT je letos izdala serijo štirih znamk z motivi vrabcev, delo A. Milenkovića. Predstavljena sta domači in poljski vrabec in njuni samici. Ker pa se ta nesrečna samica poljskega vrabca na pogled ne razlikuje od svojega moža, jo je slikar upodobil na "izviren" način. Kakšna škoda, če pomislimo, da bi namesto teh dveh samič (tudi samica domačega vrabca ni posebno dobro zadeta) lahko upodobili italijanskega in španskega vrabca, ki se oba pojavljata tudi pri nas. I.G.

Ptici na fotografiji iz prejšnje slikovne uganke sta planinska vrabca *Montifringilla nivalis*. Ptica živi nad drevesno mejo, v bližini večnega snega in ledenikov. Kadar je v visokogorskem svetu dlje časa izrazito slabo vreme, se planinski vrabci pojavijo za nekaj dni v gorskih dolinah. Zanimiva naloga za zimski ornitološki atlas!

Iz ornitološke beležnice (kvakač, poljska vrana, pisana penica, črnoglavka, siva vrbja listnica, brškinka, močvirska trstnica, kobiličar, laška konopeljščica, rdeči kalin, trstni cvrčalec)

From Ornithological Notes (The Night Heron, Rook, Barred Warbler, Blackcap, Chiffchaff Grey Race, Fan-Tailed Warbler, Marsh Warbler, Grasshopper Warbler, Citril Finch, Scarlet Grosbeak, Savi's Warbler)

KVAKAČ *Nycticorax nycticorax* NIGHT HERON

13.6.1981 sem pri ribniku v Savcih splašil iz obrežne gošče 1 primerek ponočne čaplje. Ptica je bila odrasla in je letela v smeri gozda, kjer je pristala na velikih hrastih. Del gošče ob ribniku sem temeljito preiskal, vendar mi gnezda, tako kot leta 1979 v Šturmovcu ni uspelo najti. Dopuščam možnost, da je kvakač gnezdil morebiti kje dlje v gozdu, vendar je šlo verjetno le za negnezdeči primerek.
Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

PISANA PENICA *Sylvia nisoria* BARRED WARBLER

Dne 29.6.1980 smo se Silvo Likar, Dare Šere in podpisani odpravili na ornitološki izlet v okolico Ilirska Bistrice. Mnogo časa nam je tam vzel pojoč samec pisane penice *Sylvia nisoria*. Domnevali smo, da je v bližini tudi gnezdo, vendar ga nikakor nismo mogli najti, tako smo nazadnje obupali. Ko pa smo se že vračali preko Knežaka proti domu, nam je v vasi Parje prečkala cesto siva ptica srakoperjeve velikosti z belim izločkom v kljunu. Samo trenutek smo počakali v avtomobilu in po isti poti se je vrnila z gosenco v kljunu. Takrat smo videli, da je to samica pisane penice. Zlahka smo našli tudi gnezdo s petimi mladiči v glogovem grmu le nekaj metrov od ceste ter jih obročkali. Tudi lani, 15.6.81, sem na istem kraju našel gnezdo pisane penice, vendar so se mladiči že izpeljali.
Peter Grošelj, 65281 Sp. Idrija 53

ČRNOGLAVKA *Sylvia atricapilla* BLACKCAP

Že dve leti opažam, da posamezni primerki črnoglavke *Sylvia atricapilla* prezimujejo ob obali. Dne 25.1.1981 sem opazil 2 primerka na drevesu pred hišo, 20.11.1981 pa 1 primerek v Škocjanu. *Iztok Škornik, 66000 Koper, Krožna cesta 10*

SIVA VRBJA LISTNICA *Phylloscopus collybita abietinus* CHIFFCHAFF GREY RACE

Dne 16.1.192 sva s kolegom J. Gračnerjem v Sečovljah ujela primerek podvrste vrbje listinice *Phylloscopus collybita abietinus*. Dolžina peruti je bila 58 mm. Medtem ko sem jo obročkal in izpustil, se je tudi večkrat značilno oglasila, kar je razen značilne barve tudi zanesljiv znak za podvrsto *abietinus*. Ker je bila v Sečovljah siva vrbja listnica ujeta že dvakrat, in to 29.11.1979 in 2.12.1978 /šere 1981/, nam ta tretji podatek že zgovorno pove, da omenjena podvrsta pri nas v Primorju tudi prezimuje. Pri tem bi bilo zanimivo z večkratnim lovom ugotoviti, ali pri nas v Primorju prezimuje samo podvrsta *abietinus*.
Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

BRŠKINKA *Cisticola juncidis* FAN-TAILED WARBLER

V Vrtojbi pri Novi Gorici sem 26.8.1980 opazoval pojočega samca brškinke *Cisticola juncidis*. Očitno ga državna meja ni motila, saj se je poleg mejnega prehoda /ki je bil takrat v gradnji/ pojoč spreletaval z naše na italijansko stran in nazaj.
Peter Grošelj, 64281 Sp. Idrija 53

MOČVIRSKA TRSTNICA *Acrocephalus palustris* MARSH WARBLER

Dne 9.8.1976 sva se s kolegom A.Trontljem odpravila na Vršič /1612 m/, kjer je Andrej snemal na magnetofonski trak petje malih krivokljunov *Loxia curvirostra*, sam pa sem med tem časom postavil dve lovni mreži.

Med ostalimi vrstami ptičev se je ujel tudi primerek močvirske trstenice *Acrocephalus palustris*. Omenjeni enoletni primerek močvirske trstnice je zanimiv predvsem zato, ker je bil na preletu ujet na tako visoki točki v Julijskih Alpah.

Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

KOBILIČAR *Locustella neavia* GRASSHOPPER WARBLER

16.5.1981 sva skupaj z I.Geistrom na ribniku pri Savcih zgodaj zjutraj slišala petje kobiličarja. Samec je neutrudno vlekkel "dreto" in naju s petjem spremljal ves čas najinega obiska. Biotop, v katerem je pel, pa je sestavljen izključno iz šaša. Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

LAŠKA KONOPELJŠČICA *Serinus citrinella* CITRIL FINCH

Ko sem 19.11.1978 v Godoviču lovil ščinkavce *Fringilidae* se je med pinožami in liščki ujela tudi samica konopljščice *Serinus citrinella*.

Peter Grošelj, 65281 Sp.Idrija 53

RDEČI KALIN *Carpodacus erythrinus* SCARLET GROSBEAK

Dne 1.7.1981 sva s kolegom A.Sovincem med Igom in Škofljico na Ljubljanskem barju opazovala in poslušala petje dvoletnega sivega samca rdečega kalina. Zaradi lažjega pregleda terena sva se povzpela na lovsko prežo in od tam poslušala petje. Ko sem predvajal magnetofonski posnetek tega petja, je rdeči kalin preletel skoraj v prežo, ki je bila visoko ob vrbi. Tako sva imela priliko prvič od blizu opazovati pojočega sivega samca, ki se najine prisotnosti ni nič bal.

Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

TRSTNI CVRČALEC *Locustella luscinioides* SAVI'S WARBLER

Dne 13.7.1982 sem v trstičevju v Črnečah pri Dravogradu ujel 3 primerke trstnega cvrčalca *Locustella luscinioides*. Dva mladiča sem obročkal in izpustil, odrasli primerki pa sem namenil ornitološki zbirki Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Glede na biotop in petje, ki sem ga isti dan poslušal, sklepam, da trstni cvrčalec na tem področju gnezdi. Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

POLJSKA VRANA *Corvus frugilegus* ROOK

Poljska vrana se sada ponegde gnezdi u severoistočnoj Sloveniji. Poznato je da ona proširuje oblast gneždjenja prema zapadu. Postavlja se pitanje od kada se gnezdi u Sloveniji? Ja sam opazio jato u doba gneždjenja 14.05.1966 kako traže hranu na njivi u okolini sela Središče kod Ormoža. Verovatno se ta vrana već tada gnezdila negde u blizini, štiti nisam mogao utvrditi pošto sam putovao autobusom. Treba utvrditi datume nastajanja svih kolonija u Sloveniji i pratiti dalje raseljavanje prema zapadu. Sergej Matvejev, Milčinskega 14, 61000 Ljubljana

Redke vrste

Rare Species

VELIKA BOBNARICA *Botaurus stellaris* BITTERN

Dne 27.IV.1982 sem opravljal enega svojih občasnih obhodov okoli ribnikov v Dragi pri Igu. Približno ob desetih zjutraj je z brega najbolj zamočvirjenega ribnika le pet metrov pred menoj vzletela velika bobnarica. Vsi dvomi, da morda ne gre za to vrsto, so se razpršili, ko se je v oddaljenosti kakih petdeset metrov ponovno spustila in se postavila v značilno pokončno držo. Po tem opazovanju velike bobnarice je ribnike večkrat obiskal kolega A.Sovinc, vendar je ni uspel opaziti ali slišati. Benjamin Tome, 61000 Ljubljana

ČRNA ŠTORKLJA *Ciconia nigra* BLACK STORK

Dne 10.6.81 sem na Cerkniskem jezeru videl dve črni štoklji *Ciconia nigra*. Dvignili sta se z obrežne plitvine ter v nizkem letu odleteli proti jugozahodu. Peter Grošelj, 65281 Spodnja Idrija 53

SOKOL SELEC *Falco peregrinus* PEREGRINE FALCON

Dne 30.12.1981 sem opazoval v bližini Ajdovščine na polju številne rečne galebe, sive vrane, poljske vrane, kavke in domače golobe. Nenadoma so se pričele vse ptice preplašeno dvigati, takrat pa je mimo mene z veliko hitrostjo priletel sokol ter dobesedno tresčil v množico ptic. Plena ni ujel, pač pa je sedel na cev, zračnik plinovoda, potem pa zletel na topol v mojo neposredno bližino. Tako sem prvič od blizu videl pri nas že redkega sokola selca. Peter Grošelj, 65281 Spodnja Idrija 53

SIVA GOS *Anser anser* GREY-LAG GOOSE

Dne 24.11.1980 sem na luškem nasipu, ki sega v Škocijanski zatok, opazil nad tisoč sivih gosi. *Anser anser*. Ko sem se jim približal so odletele proti severu. Iztok Škornik, 66000 Koper, Krožna cesta 10

SABLJARKA *Recurvirostra avosetta* AVOCET

1.8.1981 so se na akumulacijskem jezeru v Ormožu pojavile sabljarke. Jata ptic je spočetka počivala na majhnem peščenem otoku sredi jezera, pozneje proti večeru pa so intenzivno iskale hrano. Med njimi so se držali številni galebi in čigre, ki so kot običajno na tem mestu le počivali. Naredil sem nekaj fotografij, ki pa zaradi oddaljenosti sabljark niso primerne za objavo. Z lahkoto pa se na njih spozna značilna obarvanost in silhueta sabljark. Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

BELI PRODNIK *Calidris alba* SANDERLING

27.9.1981 sem ob nasipu akumulacijskega jezera Markovci pri Ptuju, medtem ko sem opazoval jato 15 kormoranov splašil primerek belega prodnika. Ptica je bila bolna in se je kmalu pustila ujeti. Pozneje se je izkazalo, da je bila obstreljena. Meh se nahaja v zbirki Ornitološkega kustodiata pri PMS. Borut Štumberger, 62281 Cirkulane 41

RJAVI GALEB *Larus fuscus* LESSER BLACK-BACKED GULL

S prijatelji sem se dne 21.2.1981 mudil v Sečoveljskih solinah. V oddaljenosti 50 metrov sem opazil jato (20-30) ptičev s temnimi perutmi. Ko smo se kasneje jati približali, sem skozi daljnogled ugotovil da gre za rjave galebe.

Iztok Škornik, 66000 Koper, Krožna cesta 10

ČEBELAR *Merops apiaster* BEE-EATER

Dne 25.5.1982 sem v Stožicah ob Savi zaslišal značilno oglašanje čebelarjev, katere sem imel še dobro v "ušesu" od prejšnjega poletja iz Dalmacije. V zraku sem opazil 8 čebelarjev, ki so leteli čez Savo proti severovzhodu. To je moje prvo opazovanje te vrste v Stožicah. Dare Šere, 61000 Ljubljana, Glinškova ploščad 12

TRSTNI CVRČALEC *Locustella luscinioides* SAVI'S WARBLER

20.5.1981 sem v starem in obsežnem trstišču na začetku akumulacijskega jezera v Ormožu slišal peti 3 samce trstnega cvrčalca. Kasneje sem ugotovil, da je tukaj najmanj 6 samcev, ki so intenzivno prepevali. Čeprav mi ni uspelo najti gnezda, lahko z gotovostjo trdim, da trstni cvrčalec v omenjenem območju gnezdi. 30.7.81 pa je skupina ornitologov pod vodstvom D.Šereta na tem območju ujela primerka trstnega cvrčalca: odrasli primerek in mladiča.

Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

REČNI CVRČALEC *Locustella fluviatilis* RIVER WARBLER

25.6.1981 sem pri Bukovcih ob Dravi slišal petje 3 neznanih ptic, ki jih nikakor nisem mogel tudi videti. Petje je bilo podobno nežnemu cvrčanju. 29.6.1981 sem tudi na drugi strani Drave slišal enako petje. Biotop, v katerem so ptice pele, je ob vodi in je zelo močno poraščen z do 4 m visokim vrbovjem, ki prehaja v visok plevel. Kasneje sem po petju prepoznal rečnega cvrčalca. Prihodnjo gnezditveno sezono bo potrebno omenjenemu biotopu posvetiti več pozornosti. Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

Paberki

Notes and Jottings

Dne 3.3.1981 sem lovil krivokljune, navadne čičke in gorske čičke. Do približno desete ure ni bilo nobenega uspeha. Približno ob 10.30 pa so se pojavili krivokljuni, približno deset primerkov. Nekaj jih je je takoj odletelo, štirje pa se ostali in se hranili (dve samici in dva samca) na smrekovih storžih. Čez nekaj časa sta se obe samici ujeli, dal sem ju v kletko in čakal, da bi ujel še oba samca. Med tem časom je ena od ujetih samic v kletki znesla jajce. Menim, da je bila zaradi kletke šokirana.

Lojze Lenarčič, Tomšičeva 70/C

Leta 1974 je bil v bližini Godoviča v kraju Griže opazovan primerek popolnoma belega kosa. Pojavil se je že poleti (bil je odrasel samec z rumenim kljunom) ter bil redno opazovan do 15.10. ko je s prvim zapadlim snegom izginil. Naslednje leto se ni več pojavil.

Peter Grošelj, 65281 Spodnja Idrija 53

Dne 26.11.1980 sem na kraju Brdu, bližju Godoviča našel na snegu sveže sledove, iz katerih se je točno videlo, da je ujeda (najbrž kragulj) uplenila ter tudi odnesla krokarja. Vprašanje pa je, če ni bil krokar bolan, saj so ga na tem kraju opazovali že prejšnji dan.

Peter Grošelj, 65281 Spodnja Idrija 53

V letu 1980 je vse gozdno drevje na idrijskem izjemno bogato obrodilo. Obilica semen je gotovo vzrok, da so se že septembra v bukovih gozdnih množično pojavili ščinkavci, za njimi še pinože, kasneje pa tudi vse ostale vrste ščinkavcev. Izstopali so čički, ki so se hranili predvsem na smrekah, najbolj pa krivokljuni, ki so to zimo tudi množično gnezdili.

Peter Grošelj, 65281 Spodnja Idrija 53

Na območju Rudniškega jezera v Kočevju sem spomladi videl rakarja, rumeno pastirico, prosnika ter odkril 2 gnezdi velikega ponirka.

Marko Masterl, 61330 Kočevje, Šeškova 1

Vprašanje zahteva odgovor The Question Requires an Answer

Spoštovani urednik !

Dne 25.1.1982 sem na morskem peščenju plitvini med Valdotro in Koprom (Zaliv polje) opazil 3 primerke črno-belih gosi. Hranile so se družno s srebrnimi in rečnimi galebi. S sklonjenimi vratovi so brodirale po vodi. Bile so izredno plašne.

Kratek opis:

barva glave je kovinsko bleščeča se črno zelena; kljun temen; lisa, ki se začne na hrbtu in končuje na prsih, je temno rjava; ostale lise so črne (sicer je gos čisto bela); noge temne; pod očesom bela pega.

Upam, da boste iz teh podatkov lahko prepoznali, za katero vrsto ali podvrsto gosi gre. Meni to, kljub vsem knjigam, ki jih imam, ni uspelo. Mislil sem že, da gre za rdečevratno gos v zimski preobleki, vendar se opis in slika nista ujemali z neznanom gosjo (predvsem glava ne). Naj še dodam, da je bilo zelo mrzno in je pihala močna burja (70-80 km/h).

Ob pričakovanju ugodnega sporočila vas pozdravlja *Iztok Škornik*

ODGOVOR UREDNIKA

Zahvaljujoč risbi in izkušnjam s terena, kjer ste opazovali neznanom gos, sem takoj prepoznal duplinsko gos (Tadorna tadorna). Pri tem me ni zmedla niti vaša navedba, da so opazovane gosi imele temen kljun in temne noge. Rdeča barva roževinastih delov telesa je od daleč in v nasprotni svetlobi namreč videti črna. Duplinske gosi sem si dodobra ogledal pred leti na severnomorskem otoku Helgoland, kjer imajo na ornitološki postaji par udomačenih gosi. 29.1.1980 pa sem v Škocjanskem zatoku v Kopru (streljaj od vašega opazovalnega mesta) opazoval dva primerka teh gosi, plavajoča med srebrnimi galebi.

Iztok Geister

Letna skupščina Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije

Annual Meeting of the Bird watching and bird study association of Slovenia

Letna skupščina Društva za opazovanje in poučevanje ptic Slovenije za leto 1981 je bila dne 9. januarja 1982. Dnevni red so sestavljala strokovna predavanja, društvena obvestila pa so bila v pisni obliki razdeljena med prisotne člane društva. Skupščino je odprl in pozdravil predsednik društva J. Gregori. O novejših in pomembnejših favnističnih podatkih za Slovenijo in Jugoslavijo je spregovoril dr. S. Matvejev. O redkih in ogreženih vrstah ptic v Sloveniji je razpravljala J. Gregori, ki je bil tudi povezovalac besede ob prikazovanju diapozitivov, ki jih je na Cerkniškem jezeru posnel D. Šere. Tako sta Gregori in Šere zapolnila vrzel, ki je nastala z odpovedjo predavanja o koroških ornitoloških zanimivostih. Prvi ornitološki naravni spomenik v Sloveniji Bobovek pri Kranju je predstavil I. Geister. I. Božič in D. Šere pa sta komentirala nekatere zanimive najdbe obročkanih ptičev. Skupno popoldne je sklenil barvni film R. Smerduja iz Krakovskega gozda.

J. Gregori je pripravil zanimivo razstavo jugoslovanskih znamk z motivi ptic. V razstavnih vitrinah smo prikazali nekaj tuje literature in revije, ki jih prejemamo v zamenjavo. Na skupščini je bilo moč kupiti knjige, katerih avtorji so člani društva, na voljo pa je bilo tudi nekaj separatov. Skupščine so se udeležili tudi predstavniki družbenopolitičnih skupnosti, družbenih organizacij, ki so povezane z dejavnostjo našega društva, kakor tudi predstavniki sedme sile. Izvršni odbor društva je na enem spomladanskih sestankov povzel, da je skupščina v celoti uspela.

Iztok Geister

Letna skupščina koroških ornitologov v Celovcu

Annual Meeting of Carinthian Ornithologists in Klagenfurt

Dne 21.11.1981 se je delegacija našega društva udeležila zasedanja letne skupščine koroških ornitologov v Celovcu. Letno poročilo o delovanju sekcije je prebral vodja postaje W. Wruss s sodelavci. Našo pozornost je vzbudila njihova zavzetost za ohranitev vsakega, še tako majhnega in z urbanističnega vidika že odpisanega vodnega biotopa. Favniški podatki nas namreč vedno znova opozarjajo, da so ta "svetlika - joča se okenca" v pokrajini pomembno počivališče za palaearktične selivke, posebno v slabem vremenu. K. Pseiner je poročal o ekologiji divjega petelina *Tetrao urogallus* in J. Feldner o ekologiji vriskarice *Anthus spinoletta* na Koroškem. Pseiner je prikazal vpliv človekovega posega v naravo na gostoto velikega petelina. Z ekološkega vidika je ovrednotil tri najbolj uveljavljene načine sečnje gozda: golosečnjo, zastorno ali robno sečnjo in skupinsko postopno sečnjo. Prva pušča za sabo divjega petelina povsem neuporabne goličave, druga mu s cikcakastim gozdnim robom že nudi nekaj varnosti, idealna pa je sečnja, ki pušča za sabo le majhne jase. Kvalitetne diapozitive evropskih ptic je prikazal J. Zmöltnig. Kvaliteti pa je dr. N. Koch s svojim predavanjem o ornitoloških popotovanjih po Turčiji dodal še čar pustolovščine in tako poskrbel da se bomo celovškega popoldneva še dolgo spominjali. *Iztok Geister*

RAZPIS NATEČAJA ZA NAJBOLJŠO ČRNO BELO FOTOGRAFIJO IN NAJBOLJŠI BARVNI DIAPOZITIV

V želji za čim večjo popularizacijo fotografiranja ptic organizira komisija za fotografijo natečaj za najboljšo črno belo fotografijo in najboljši diapozitiv. Posameznik lahko pošlje do 4 čb. fotografije in 4 diapozitive, ki morajo ustrezati naslednjim pogojem: Najmanjša velikost čb. fotografije je lahko 9x13 cm. Diapozitivi naj bodo srednje slikovnega formata 24x36 mm. Najboljša dela, izbrala jih bo tričlanska žirija, bodo objavljena v *Acrocephalusu*.

Svoja dela pošljite najkasneje do 1. januarja 1983 na društveni naslov.

VSEBINA

XVIII Congressus internationalis ornithologicus	1
Zimski ornitološki atlas Slovenije 1980/81 in 1981/82	3
Začasno poročilo o obročkanju lastovk v Sloveniji	7
Poročilo o ulovu in obročkanju ptičev v Sloveniji v letu 1981	9
Gnezditve male čigre <i>Sterna albifrons</i> ugotovljena tudi v Sloveniji	13
Določanje starosti pri sivi penici <i>Sylvia communis</i>	15
V spomin na mrtev rokav Malega grabna	17
Rjasta kanja <i>Buteo rufinus</i> opazovana v Sloveniji	20
Kolonija poljske vrane <i>Corvus frugileus</i> v zapuščenem graščinskem parku	21
Nekaj opažanj žametne penice <i>Sylvia melanocephala</i>	22
Črnogoga rjavka <i>Aythya marila</i> opazovana na Dravi pri Šturmovcu	23
Ornitološki izlet na Palma de Mallorca	24
Skrivnostna fotografija 10 Znamke z napako	27
Iz ornitološke beležnice (kvakač, poljska vrana, pisana penica, črnoglavka, siva vrbja listnica, brškinka, močvirska trstnica, kobilicar, laška konopeljščica, rdeči kalin, trstni cvrčalec)	28
Redke vrste (beli prodnik, rjavi galeb, čebelar, trstni cvrčalec, rečni cvrčalec, velika bobnarica, črna štokrlja, siva gos, sokol selec, sabljarka)	30
Päberki Vprašanje zahteva odgovor	32

CONTENTS

XVIII Congressus internationalis ornithologicus	
Winter Ornithological Atlas of Slovenia 1980/81 and 1981/82	
Interim Report on the Ringing of the Swallow in Slovenia	
Report on the Catch and Ringing of Birds in Slovenia in 1981	
The Little Tern <i>Sterna albifrons</i> Also Found Nesting in Slovenia	
Age Determination in the Whitethroat <i>Sylvia communis</i>	
To the Memory of the Dead Tributary of Mali graben	
The Long-Legged Buzzard <i>Buteo rufinus</i> Watched in Slovenia	
A Rook Colony <i>Corvus frugileus</i> in a Deserted Castle Park	
Some Observations of the Sardinian Warbler <i>Sylvia melanocephala</i>	
The Scaup Watched on the Drava Near Šturmovce	
Ornithological Trip to Palma de Mallorca	
Mystery Photograph 10 Stamps with a Mistake	
From Ornithological Notes (Night Heron, Rook, Barred Warbler, Blackcap, Chiffchaff, Grey Race, Fan-Tailed Warbler, Marsh Warbler, Grasshopper Warbler, Citril Finch, Scarlet Grosbeak, Savi's Warbler)	
Rare Species (Sanderling, Lesser Black-Backed Gull, Bee-Eater, Savi's Warbler, River Warbler, Bittern, Black Stork, Grey-Leg Goose, Peregrine Falcon, Avocet)	
Notes and Jottings The Question Requires an Answer	